AKİS

HAFTALIK
AKTÜALİTE
DERGİSİ

SAYI : 694
7 EKİM 1967
FİYATI: 125 KURUŞ

DURDURULAN GREV

ve AMERİKALININ KÖPEĞİ

Asabi ağrılara karşı...

GRİPİN faydalıdır

GRİPİN, baş, diş, adale, sinir ve lumbago ağrılarını teskin eder
GRİPİN, bayanların muayyen zamanlardaki sancılarında başarı ile kullanılır
GRİPİN, günde 4 saat ara ile 3 adet alınabilir

Cilt: XXXIX Yıl: 14 Sayı: 694

SAHİBİ VE BAŞYAZARI :

Metin Toker

YAZI İŞLERİMDEN SORUMLU

GENEL YAYIN MÜDÜRÜ:

Kurtul Altuğ

MÜESSESE MÜDÜRÜ :

Tacettin Tezer

BU SAYIDA YAZI KURULU :

İÇ HABERLER KISMI: Teoman Erel, Yılmaz Gümüşbaş — MAGAZİN KISMI: Jale Candan, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil — SPOR: Naci Ertez — DÜNYADA: T. Kemal — SİNEMA: Nijat Özön — İKTISAT: M. Tuğrul

İstihbarat Tel: 10 73 82

KAPAK KOMPOZİSYONU:

K.Y.A

KAPAK BASKISI:

Rüzgârlı Matbaa — Ankara

FOTOGRAF :

T.H.A — Dinçer Olcay

KLİŞE:

Doğan Klişe

ABONE ŞARTLARI :

3 aylık	(12 nüsha)	15.00 lira
6 aylık	(25 nüsha)	30.00 lira
1 senelik	(52 nüsha)	60.00 lira

Geçmiş sayılar 250 kuruştur.

İLAN ŞARTLARI :

Santimi 30 lira

3 renkli arka kapak 3000 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir

DİZİLDİĞİ YER :

Rüzgârlı Matbaa

BASILDIĞI YER:

Hürriyet Matbaası - Ankara

BASILDIĞI TARİH :

4.10.1967

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

RÜZGARLI SOK. No : 15
ANKARA - TEL: 11 89 92
P. K 582

Kendi Aramızda

Elinizde tuttuğunuz AKİS, ilk AKİS'in son sayısıdır. Önümüzdeki haftadan. İtibaren yayımlamağa başlıyacağımız AKİS, her şeyiyle yepyeni bir AKİS olacaktır. Nitekim, AKİS'in yeni sayısının üzerinde 695 değil, 1 rakamı bulunacaktır. AKİS, 14 yıllık yayın hayatından sonra tekrar l'den başlamaktadır. Bu, geride kalan, bazan üzüntülü, bazan sevinçli, ama her zaman başardı geçmiş 14 yılın üzerine sünger çekmek anlamına alınmamalıdır. AKİS'in yayın hayatında, geçen her günün ayrı bir önemi vardır ve AKİS okuyucuları, AKİS'in "mihneti kendine zevk edindiği" günlerin en yakın tanığıdırlar. Ama, yeni AKİS her şeyiyle yepyeni bir hava taşıyacağından ve okuyucularımız da, yeni ciltlerini bu yeni numaralamaya göre yapmak arzusunu bildirdiklerinden, yeni AKİS'in ilk sayısı ile başlayacaktır.

Okuyuculardan aldığımız mektuplar üzerine, yeni AKİS'in çıkış tarihini de değiştirmiş bulunuyoruz. Hazırlığımızı, dergi 12 Ekimde çıkacak şekilde yaptığımız ve duyurduğumuz halde, okuyucuların makul istekleri üzerine, 16 Ekimde çıkmayı uygun gördük. 16 Ekim, Pazartesiye rastlamaktadır. Okuyucularımız, AKİS'lerinin, haftanın ilk günü ellerinde bulunmasını istemektedirler. Bu sebeple yeni AKİS, 16 Ekim Pazartesi günü bütün Türkiyede piyasaya verilmiş olacaktır.

Geçen hafta ve bu hafta yayımladığımız bir ilân, sanırını, dikkatinizden kaçmamıştır. Bu İlânda -ki bu hafta gene 9. sayfadadır-, bir kupon görülmektedir. Bu kupon, AKİS'in, abonelerine dağıtacağı Hediyelerin kuponudur. Yeni AKİS'in çıktığı tarihten itibaren beş hafta içinde bu kuponları doldurup gönderenlere, AKİS yayınlarından seçtikleri bir kitap verilecektir. İdare Müdürlüğüne yapılan müracaatlerden, okuyucularımızın şimdiden bu hediye işine büyük önem verdiklerini anlıyorum. Hediye edilecek kitaplar arasında Metin Toker tarafından yazılan "İsmet Paşayla 10 Yıl" serisinin bulunması, ilgiyi ziyadesiyle artırmıştır. İlâm dikkatle okumanızı bir kere daha salık veririm.

16 Ekim Pazartesi, türk dergiciliğinde yine bir devrim olacaktır. 16 Ekimde yayımlanacak olan AKISI sabırsızlığa bekleyiniz. Nasıl ki, 14 yıl önce yayın hayatına atılan AKİS, o zamanki türk dergiciliğine yepyeni bir hava, bir renk getirdiyse, 16 Ekim tarihinde çıkacak olan yeni AKİS de bugünkü dergicilik tekniğinde çığır açacaktır. Sayfalanma düzeni, resimaltları, fotoğraflarının seçilişi ve serpiştirilişi, nihayet dört renkli ofset sayfalarıyla AKİS, ailenin her ferdine hitabeden, aranır bir aktüalite dergisi olacaktır.

16 Ekime kadar hoşça kalınız.

saygılarımla

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI
Cilt: XXXIX Sayı : 694 7 Ekim 1967

YURTTA OLUP BİTENLER

Harp - İş Sendikasının grevinde grevciler
İşte, Demirelin "Kalkınan Türkiye"si!

Millet

Görüşler ayrılıyor

Bu hafta sadece gazetelere bakanlar. Türkiyede AP İktidarı ile CHP Muhalefeti arasındaki görüş ayrılıklarının gittikçe arttığını, genişlediğini farketmekte güçlük çekmediler. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit ile Demirel Hükümetinin bazı Bakanları arasındaki tartışmalar "tatlı _ sert" olmaktan çıkıp sert hava içine girmeye başladı. Bir Amerikan şirketindeki grevin ertelenmesi CHP'nin şiddetli tepkisine yol açmışken Danıştayın bu ertelemeyi durdurma kararı, kamuoyunun ve tüm aydın çevrelerin tereddütlerinde ne derece haklı bulunduklarını ortaya çıkardı. Demirel Hükümetinin, bir sivil Amerikan şirketinde grev yapılmasını "Türkiyenin milli menlaatleri"ne aykırı ilân etmesi hem hayretle karşılanmış, hem dudaklarda tebessümler yaratmış, hem de şiddetli tenkitlere yol açmıştı. Çok kimse ise, bu İktidarın nasıl olup ta bu kadar gafi böylesine üstüste yaptığı karşısında hayretlerini ifadeden kendisini alamamıştı. Hele Seyfi Öztürkün arkadan, ortaya çıkıp *ta,* işçi aleyhindeki kanunları CHP'ye maletmek istemesi kaş yapayım derken göz çıkarmak yerine geçti. Zira işçi lehindeki bütün kanunların CHP patenti taşıdığı, o partiye oy vermeyen işçilerin bile malûmudur.

Fakat işçi çevrelerinden gelen haberler, bu çevrelerin yavaş yavaş kendi gerçek menfaatlerini hangi partinin koruduğunu anlamaya başladığım göstermektedir. Nitekim Harp-İş sendikası, İktidar inanılmaz bir hata işleyerek Amerikan işyerlerindeki grevi ertelemeye kalktığında bütün üyelerinden AP'ye oy vermemelerini istemiştir.

AP'nin ve bilhassa onun başındakilerin kamuoyunu hiçe sayarak iş yapmakta inat etmeleri elbette bu sonucu, bu meyvayı verecekti. "Nâzmiyanımın Cici Berberi" Nuh Akgünün hikâyeleri dillerde dola-

Başlangıcın sonu

Metin TOKER

Elinizde tuttuğunuz bu dergiyle AKİS'in hayatının bir devresi sona ermektedir. Gelecek hafta, üzerinde "Sayı: 1 - 16 Eklin 1967 - Yıl: 14" yazılı bir dergi bulacaksınız. Bu dergi gerek ruhu, gerek şekli, gerek muhtevası itibariyle şimdiki AKİS'ten o kadar farklı olacaktır ki ilk AKİS koleksiyonunu 694. sayıda bitirmeyi ve yeni AKİS koleksiyonuna 1. sayıdan başlamayı daha doğru bulduk. İki AKİSİ çok fark birbirinden ayıracaktır ama bir ortak prensip onları ilelebet birbirine bağlayacaktır: Fikir bağımsızlığı ve millî menfaatlerin yılmaz savunuculuğu.

AKİS'i yeni şekliyle 12 Ekim günü çıkaracaktık. Okuyucularımız mektuplarıyla bizi başka bir yayın günü seçmeye itti. Mektuplarda denilen şuydu: AKİS Pazartesi günleri, bir yeni iş haftası başlarken çıksın. "AKİS hafta sonlarında, tatil geçirmek için okunan kabakçekirdeği tipi dergilerden değildir. Pazartesi sabahları gazetecilerimiz, gündelik gazetemizle beraber bir de AKİS bırakmalıdırlar" deniliyordu.

Bu görüşe biz de katıldık. Bunun neticesi olarak yeni AKİS yayın hayatına 16 Ekim 1967 Pazartesi günü atılacaktır.

Yeni tarz AKİS'in özellikleri çok çevrede büyük bir merakın konusu olmaktadır. Bilhassa, bu AKİS'in nasıl bir politika takip edeceği tartışılmaktadır. Eğer takip edeceğimiz politikanın bir adı bulunsaydı bunu memnunlukla ilân ederdik. "Sosyalist" olacağız derdik. "Ortanın Solu'nun organı olacağız derdik. "Sağ"a artık kur yapacağız derdik. "Tarafsız" olacağız derdik.

AKİS, bir politika dergisi olmayacaktır. AKİS, elbette ki siyasi, sosyal, ekonomik bir görüş açısı da bulunan, fakat asıl özelliği "renkli bir haber, verme"' olan haftalık aktüalite dergisi olacaktır. Bu haber verme görevi gündelik hayatımızın bütün dallarında, sahalarında yerine getirilecektir. İç olaylardan dış olaylara, iş âleminden sinemaya, sosyal hayattan musikiye ve tiyatrodan pulculuğa kadar.. İstiyoruz ki başta evin. başkam, bir ailenin bütün fertleri bu AKİS'te kendilerini ilgilendiren bir kısmı bulsunlar. Yeni AKİS'te her hafta bulmaca olacaktır. Ama, AKİS okuyucusunun seviyesinde bulmaca. Yeni AKİS'te her hafta fikir yazıları bulunacaktır. Ama, AKİS okuyucusunun seviyesinde fikir yazıları Yeni AKİS devamlı olarak yazı serileri yayınlayacaktır. Konuları ciddi, fakat en cazip şekilde kaleme alınmış seriler. İlk sayıda başlayacak yazı serimiz üç hafta sürecektir ve adı "James Bond'un ölümü"dür.

Bunu okuyanlar içinde "Ooo! AKİS de mi işi, polis hafiyesi romanlarına döktü?" diye düşünenlerin çıkacağını biliyorum. James Bond ile ilgili olarak AKİS gibi bir "sıkmayan ciddi dergi"nin ne yazabileceğini görüp anlamak için size, ancak gelecek haftayı beklemenizi tavsiye ederim. O zaman, bu konunun hangi açıdan ele alındığını ve sizi ne kadar cezbedeceğini farkedeceksiniz. Yeni AKİS'in her şeyi böyle olacaktır. Moda? Evet! Ama, AKİS okuyucusu bir kadının istediği moda. Tıp? Evet! Doktorlar için değil. Bir AKİS okuyucusunu ilgilendiren tıp.

Röportajlar ve mülakatlar bu yeni derginin büyük özelliklerinden birini teşkil edecektir. AKİS ilk çıktığı gün dergiciliğimizde bir çığır açmıştı. Bu sefer de öyle olacaktır. AKİS'te okuyacağınız tarzda mülakatlar şimdiye kadar Türk basınında yayınlanmamıştır.

Gelelim teknik tarafa.

Pırıl pırıl bir baskı, 14 yıl özlediğimiz, zaman zaman kavuştuğumuzu sandığımız, yahut ümit ettiğimiz bir ideal olmuştur. Bu sefer onu gerçekleştirmeye bütün, gücümüzle çalışıyoruz. Bir defa AKİS, artık .dört renkli, ofset baskılı bir kapak içinde çıkacaktır. Bunun yanında, aynı evsafta ilâve sayfalar bulunacaktır. AKİS, gözlere de zevk veren bir dergi olacaktır ve evlerin bir süsünü teşkil edecektir. Koltuğunun altında AKİS bulunan bir kimse, toplumda itibarlı gözle görülecektir. İstiyoruz ki bütün aydınlar, Türkiyenin tesir sahibi zümreleri ve onların aileleri, siyasî temayülleri ne olursa olsun, haftada bir, AKİS'İ okuyamadan edemesinler.

Bunu sağlamak için dergiyi her hafta 48 sayfa olarak çıkaracağız. Bu hacim bazen, 52 veya 54 sayfayı da bulacaktır. Buna rağmen, "orta suuflar"a mensup okuyucuların AKİS'cilerin belkemiğini teşkil ettiğini bildiğimizden fiyatta bir değişiklik yapmayacağız. Fiyat gene 125 kuruş olarak kalacaktır. Daha çok okunacak AKİS bu külfeti karşılayacaktır diye ümit ediyoruz. Sürüm, fedakârlığımızın ve gayretimizin sizlerce ödenen bedelini teşkil edecektir.

Bugünden gazetecilerinize, 16 Ekim Pazartesiden itibaren her Pazartesi, gündelik gazetenizle birlikte bir de AKİS bırakmasını tenbihlemeyi unutmayınız.

Dergisi çok muntazam olarak almama için, ayrıca bir de "Hediyeli abone servisi" kurmuş bulunuyoruz. Bunun tafsilâtını yandaki sütunlarda bulacaksınız.

Nihayet, bir rica: Bize, yeni AKİS hakkındaki ve günün çeşitli konularındaki görüşlerinizi kısa mektuplarla bildiriniz. Bunları her hafta yayınlayacağız. Memleket kamuoyu, AKİS'ci kütlenin nasıl düşündüğünü öğrenirse, bunda sadece fayda bulacaktır.

Zira AKİS daima, memleket kaderine yön vermede birinci rolü oynayan zümreler tarafından okunmuştur.

şırken fütursuzluklarda, basiretsiz hareketlerde, düşüncesizliklerde AP iktidarının devam etmesi AP Grubundaki bir çok dikkatli ve ibret alma kabiliyetine sahip milletvekilini ve senatörü daha fazla tedirgin etmektedir. Bunlar, DP İktidarının da böyle hatalardan yuvarlanıp gittiğini, hem de fena yuvarlandığını unutmamaktadırlar.

Hele şimdi Demirel İktidarının önünde bir de "Naaşlar Meselesi" bulunduğuna göre adımların çok daha ihtiyatlı atılması lâzımdır. Aksine,, bizzat Süleyman Demirelde bunu hafife almak temayülü sezilmektedir ki AP Genel Başkanı işin nereye gidebileceğini kestiremiyora benzemektedir.

İşçiler

Bir grevin hikâyesi

(Kapaktaki; manzara)

*H*aftanın başındaki Salı sabahı, bazı sendikacılar, bir belgenin peşine düştüler. Harp-lş Federasyonundan Naci Tuncer, saat 11 sıralarında AKİS muhabirine, bu resmî belge ellerine geçtiği anda, amerikalıların baskısıyla haksız olarak durdurulmuş olan grevlerine kaldıkları yerden devam edeceklerini söyledi.

Sendikacıların peşine düştükleri belge, bir Danıştay kararıydı. Danıştay, Pazartesi günü aldığı ve bomba etkisi yapan bu kararla, Hükümetin grevi erteleme kararını durduruyordu.

Kararın taraflara tebliğinden itibaren, Harp-İş Federasyonunun. "şimdilik", kaydıyla İncirlik üssünde ve Ankaradaki yedi ayrı işyerinde başlattığı greve devam edilecektir. Bu arada, anlaşmaya varılmadığı takdirde, cephe daha da genişletilecek ve işçiler, İstanbul, İzmir. Diyarbakır ve Samsundaki Tumpane Şirketine, ait işyerlerinde de greve gideceklerdir.

Son günlerin, her bakımdan önem taşıyan, "amerikan işyerlerindeki grev" olayı, ve Hükümetin, "millî güvenlik" gerekçesiyle aldığı grevi erteleme kararı, yerli ve yabancı çevrelerde çeşitli yorumlara yol açmış, "Harp-İş, greve neden gitti?", "Hükümet; grevi niçin erteledi?", "Bu erteleme kararında amerikalıların rolü oldu mu?" gibi sorular, zihinleri meşgul etmeğe başlamıştı. Bu bakımdan, Danıştayın kararının yankısı büyük oldu ve zihinlerdeki istifhamlar, az da olsa, aydınlığa kavuştu.

Grev kırıcı Mr. John Tumpane ve sendikacılar
"Çirkin amerikalı"

Durumun açık - seçik kavranabilmesi için birkaç gün geriye gitmek gerekmektedir.

Genel Kurmay Başkanlığındaki özel telefon ısrarla çalmağa başladığında Başkent, soğuk bir Eylül gecesini yarılamak üzereydi; Paristen, NATO Genel Karargâhından arıyorlardı. Telefona çıkan subay dikkat kesilmiş, söylenecekleri not etmeğe hazırlanıyordu. Nitekim az sonra, telefonun Paris ucundaki ses, bir mesaj olduğunu ve bunun derhal ilgililere ulaştırılması gerektiğini bildirdi. Mesaj şöyle başlıyordu:

"2 Ekim tarihinde başlayacak NATO Birleşik Tatbikatının selâmeti bakımından..."

NATO Başkomutanı Lemnitzer'in imzasını taşıyan bu mesaj Ankaraya ulaştığında, takvimler 26 Eylül 1967 Salı tarihini göstermekteydi.

Mesaj Ankarada, özellikle Hükümet çevrelerinde büyük heyecan yarattı. Hemen o gece toplanıldı ve izlenilecek hareket hattı konusunda görüşler tesbit edildi. Ertesi gün -Çarşamba- ise durum, Dışişlerinin telsizcileri dahil, çeşitli haberleşme araçlarıyla, Ankara dışındaki Hükümet üyelerine bildirildi. Moskovada bulunan Başbakan Demirelinki dahil, cevapların hepsi "okey"le bitiyordu.

Geçtiğimiz hafta Perşembe günü ise, Türkiye Radyoları, saat 13 ajansında şu haberi veriyorlardı:

"— 2-9 Ekim tarihleri arasında yapılacak NATO Birleşik Tatbikatı sebebiyle, Harp-İş Federasyonunun bazı amerikan işyerlerinde başlatmış olduğu grev, millî güvenliği zedeleyici bulunmuş ve Bakanlar Kurulu kararıyla 30 gün ertelenmiştir."

Aynı gün alelacele hazırlanmış olan tek yaprak halindeki "ek Resmî Gazete "de de aynı karar yer alıyor ve Başbakan dahil, Ankara dışında bulunan altı Bakanın da imzalarını taşıyordu. 12711 sayılı bu Resmî Gazetede ayrıca, teklifin Millî Savunma Bakanlığından geldiği ve yerinde görüldüğü de açıklanıyordu.

Haber, aynı gün, başta grevi yürütmekte olan Harp-İş Federasyonu olmak üzere bütün işçi ve politika çevreleriyle bağımsız çevrelerde bir bomba etkisi yarattı. İşçiler, Hükümetin, baskı altında böyle bir kararı almak zorunda kaldığını söylediler ve gösterilen gerekçeyi Anayasanın özüne aykırı bulduklarını açıkladılar. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit ise,

"__AP İktidarı, grevi ertelemekle halktan ve işçiden yana olmadığını açıkça ortaya koymuştur" dedi.

Gençlik kuruluşlarının yayınladıkları bir bildiride ise şu görüş yer alıyordu:

"Gerek grev sırasındaki olaylar ve gerekse tepeden inme erteleme kararı. Amerikanın Türkiyede neteri yapmaya kaadir ve niyetli olduğunu bir kere daha ortaya koymuştur,"

Hükümete gelince, o, büyük bit sessizlik içindeydi. Grevin ertelenmesi için gerekli kararnameyi hazırlayan Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu ise, geçtiğimiz haftanın sonunda İstanbulda verdiği bir demeçte aynı gerekçeyi bir kere daha tekrarlıyor ve "NAT 'tatbikatının selâmeti için grevin ertelenmesini rica ettik. Yoksa, Hükümet olarak, işçiyle işveren arasımı girmek istemeyiz" diyordu.

Greve niçin gidildi..

Türk Harp Sanayii ve Yardımcı Kolları İşçileri Sendikaları Federasyonu -Türk Harp-İş- ile Türkiyedeki amerikan üs ve işyerlerinde çalışan amerikalıların lojistik ihtiyaçlarını karşılayan Tumpane Şirketi arasında başgösteren ve işçileri greve kadar sürükleyen anlaşmazlıklar, bundan aylarca önce başladı. Türkiyede dokuz yıldanberi iş yapmakta olan Tumpane kardeşler ile Federasyon arasındaki toplu sözleşmenin bu Temmuz ayı başında bitmesine yakın, sendikalar, işvereni, toplu sözleşmenin yenilenmesi için müzakereye çağırdılar. İlk toplantı, 28 Haziranda yapıldı. İşçiler, 27 ay süreli bir toplu sözleşme, 105 saatlik hastalık izni, iş elbisesi, saat ücretlerine kademeli bir zam, günde 3 lira yemek ücreti, ayda 15 lira çocuk parası ve en Önemlisi, işyerlerinde işçi - işveren işbirliği komiteleri kurulmasını istiyorlardı. İşveren temsilcileri -asıl işveren John Tumpane ile kardeşi, Ankarada bulundukları halde, müzakerelere geliniyorlardı-, daha başlangıçta, bu isteklerin çoğunu tamamen reddettiler. Özellikle işçi . işveren işbirliği komitesi teklifine karşı çıkıyor, sözleşme süresinin üç yıl olarak tesbit edilmesinde ısrar ve yüzde 2-3 arasında bir zam teklif ediyorlardı. Ayrıca, hastalık izni verilmesine yanaşmıyor, ağır işçi kabul etmiyor ve is elbisesi verilmesi isteğine de şiddetle karşı çıkıyorlardı.

Daha sonraki görüşmelerde işçilerin bazı tekliflerini kabule yanaşan ve kademeli olarak saat ücretlerine 50-45-40 kuruş zam vermeyi kabul eden Tumpane Şirketi, özellikle sözleşmenin süresinde direti-

yor ve işbirliği komitesi teşkiline yanaşmıyordu. İşçilerin en çok ısrar ettikleri şey de bu iki konuydu ve işverenin bazı keyfî tasarruflarını önlemek amacıyla getirdikleri bu teklifte ısrar ediyorlardı.

Meseleye iyiniyetle bakılınca, ortada, Tumpane Şirketinin, işçilerin bu isteklerini kabul etmemesi için hiçbir önemli sebep yoktu. Çünkü malî durumu çok iyiydi ve yılda 100 milyon liraya yakın kâr ettiği söyleniyordu. Ayrıca, vergi de vermiyordu. İşçilere verilen ücret, Şirketin, ABD Silâhlı Kuvvetleriyle yaptığı anlaşmanın çok altındaydı. Şirket, işçilerin hakkı olan bu parayı Ödememekle zaten, ayda, her işçiden otomatikman 150-200 dolar arasında kâr sağlıyor, işçi başına ABD Silâhlı Kuvvetlerinden 40 dolar komisyon alıyordu. Ayrıca, eksik, işçi çalıştırıyor ve Örneğin, 5 işçinin yapabileceği bir işi 2-3 işçiye yaptırıyordu. Çalıştırdığı amerikalı işçiler ise herşeyin kaymağını alıyorlardı. Bütün bunların dışında, sık sık tensikata başvuruyor; işyerlerinde ağır bir baskı havası yaratıyordu.

Çaresiz kalınca..

görüşmeler uzadıkça uzadı ve bir sonuç vermedi. Bunun üzerine Federasyon, meseleyi Uzlaştırma Kuruluna getirdi. Tarafların temsilcilerinin ve bir tarafsız aracının bulunduğu Kurul, Federasyonun getirdiği 37 maddelik sözleşme şartlarım ittifakla kabul etti ve taraflara bildirdi. Fakat Tumpane kardeşler, bir kere Nuh demişlerdi, anlaşmayı imzalamaya yanaşmıyorlardı.

Türkiyenin en güçlü sendikalarından birisi plan Harp-İşin usta yöneticileri, bütün baskılara karşı koymuşlar, anlayışlı davranmışlar, kanunun sınırları dışına çıkmamışlardı. Fakat umutlan da kalmamıştı. Bunun üzerine, grev hazırlıkları başladı. 8000 işçinin temsilcisi Federasyon Yönetim Kurulu, Tumpane Şirketindeki 3700 işçici için tek. çıkar yolun grev olduğu sonucuna vardı ve 8 Eylül Cuma günü, Tumpane Şirketine ait 39 işyerindeki türk işçilerini temsil eden sendikalara, greve hazırlanmaları talimatını verdi. Sendikalar, durumu bir daha görüşerek, 12 Eylülde kesin grev kararı aldılar. Bu arada, Uzlaştırma Kurulunun aldığı kararın uygulanması tarihi, de dolmuş ve grevden başka çıkar yol kalmamıştı. Kurt sendikacılar, bir grevin hangi hallerde başarıya ulaşabileceğini gayet iyi biliyor ve bütün tedbirlerini ona göre alıyorlardı. Meselâ, grevin ilk olarak hangi işyerinde ve ne zaman başlıyacağını, Harp-iş sendikaları içindeki yöneticilerin çoğu bile, grev patlayıncaya kadar bilmiyordu. Bu arada basına sızdırılan haberlerle kamuoyu greve hazırlatılmış, işverenin telâş ve şaşkınlığından ziyadesiyle istifade edilmişti. Yani Federasyon, tam bir psikolojik harp veriyordu ki, bu da grevin en önemli unsurlarından biriydi.

Sükan, işçilere, grevi erteleme kararını bildiriyor
Hak verilmez, alınır!

Kulağa Küpe

Şimdi işler tamam oldu!

Aşırı sağcı günlük gazetelerin son çıkanı, meramı nihayet, şiire döküp açıkladı. Bu suretle, artık sen sağ, ben selâmet.

İşte, "Arif Nihat Asya" imzalı şiir:

Madem ezan sesiyle uyanmakta Çankaya
Artık isim değiştirip olsun Ezankaya!

Nihayet gün gelip çattı ve sendikacılar, 2 Ekimde başhyacak NATO tatbikatı için amerikan askerlerinin İncirliğe inmeye başladıklarım haber aldılar. Beklenen de buydu. Bunun üzerine Federasyon, Adanadafci sendikaya önce "hazır ol" emrini, sonra da, 22 Eylül Cuma günü grevin başlatılması talimatını verdi. Sendika, durumu işçilerine bildirdi ve gerekli hazırlıklar tamamlandı. Talimata uyularak, 22 Eylül Cuma günü saat 12.55'te, İncirlik hava üssündeki lojistik bâzı hizmetleri üzerine almış olan Tumpane Şirketinin 730 türk işçisi greve başladı.

Amerikalı ve köpekler

Bir bayram havası içinde başlayan İncirlik grevi gayet. sakin geçiyor ve daha önceden eğitilmiş grev gözcüsü işçiler, en ufak bir olaya meydan vermiyorlardı. İncirlik üssünün önüne çadırlar kurulmuştu. İşçilerin çoğu burada sabahlıyor ve kanunların kendilerine tanıdığı haklan kullanıyor, kuş uçurtmuyorlardı.

Grevin ilk günü sakin geçti. Eğlenceler devam ediyor, civar köylüler grevcilere kucak kucak yiyecek taşıyorlardı. Adana halkı, sendikalar, basın, gençlik kuruluşları, siyasî partiler, grevi desteklediklerini açıklamış, işçilere yüzlerce tebrik telgrafı gelmeğe başlamıştı.

16 Ekim'de

BIR HAFTALIK BÜTÜN OLAYLARDAN SİZİ VE AİLENİZİ ANCAK BU YENİ **AKİS** HABERDAR EDECEKTIR

Hediyeli abone için kâğıdın öteki tarafına bakınız

AKİS in yıllık hediyeli abonesi

Yıllık abone bedeli tutarı 40 TL. adresinize .... sayı ve .... tarihle postalanmıştır. Para alındığında aşağıdaki kitaplardan işaretli olanı adresime taahhütlü olarak göndermenizi rica ederim.

İsim ________________

Adres ________________

____

____

ISMET PAŞAYLA 10 YIL (1954-1957) I. Cilt ☐
ISMET PAŞAYLA 10 YIL (1957-1960) II. Cilt ☐
ISMET PAŞAYLA 10 YIL (1960-1961) III. Cilt ☐
RUS GELDİ AŞKA - RUSUN AŞKI BAŞKA ☐

İmza

____

Not: Lütfen istediğiniz kitabın yanındaki boş kareyi çarpı işaretiyle işaretleyiniz

Yukarda gördüğünüz kupon AKİS'e ilişik olarak verilecektir ve bu, 5 HAFTA devam edecektir. Bu 5 HAFTA içinde AKİS'e yıllık abone olanlara AKİS Yayınları kitaplarından arzu ettikleri bir tanesi hediye edilecektir.

Bu kitaplar şunlardır:

★ İsmet Paşayla 10 Yıl (1954 - 1957) I. Cilt
★ İsmet Paşayla 10 Yıl (1957 - 1960) II. Cilt
★ İsmet Paşayla 10 Yıl (1960 - 1961) III. Cilt
★ Rus geldi aşka - Rusun aşkı başka

•

Yıllık AKİS abonelerinin iki kazancı :

1 — Dergilerini daha erken almak
2 — Çok kıymetli bir kitabı kütüphanelerine koymak

AKİS YAYINLARI'nın kitapları bütün kütüphanelerin en güzel süsüdür

16 EKİM'de yepyeni bir AKİS

Fakat karşı taraf da uyumuyordu. Nitekim daha ikinci gün, Adanadaki Tuslog Komutanının davranışlarından cesaret alan bazı amerikalılar, şımarıklık etmeğe başladılar. Üs Komutanının ilk isteği, nizamiye önündeki çadırların kaldırılması oldu. Herhangi bir olaya meydan vermek istemeyen işçiler gayet olgun davrandılar ve karargâhlarını ilerdeki pamuk tarlalarına taşıdılar. Fakat o güne kadar kendilerini hep "efendi" görmeğe alışmış olan bazı amerikan subayları, işçilerin bu halini bir türlü hazmedemiyor ve bazı hareketlerinin önlenmesine fena halde kızıyorlardı.

Nitekim grevin ikinci günü, Braid adındaki bir teğmenin, altındaki otomobille nizamiyeden hızla geçmesi üzerine ilk olay patlak verdi. Grevciler, haklı olarak, otomobili kontrol etmek istiyorlardı. Teğmen, buna fena halde bozulmuştu. Lövyeyi kaptığı gibi, grevci işçilerin üzerine yürüdü, Muzaffer Egemen adındaki bir işçiyi muhtelif yerlerinden yaraladı. Tabii, kendisi de hayli okşandı.

Bu arada, Adanadaki amerikalılar, Genel Kurmayın talimatına rağmen, şehirde silâhlı olarak dolaşmağa başlamışlardı. Amerikalı kadın ve çocuklar bile işçileri tahrik kampanyasına katılıyor ve onlara rastladıkça çirkin el-kol hareketleri yapıyorlardı; Aynı günlerde, Üs Komutam Albay Steye Hamm da gereken cephede yerini aldı ve ilk işi, grevi kontrole gelen altı sendika temsilcisini "Ne dolaşıyorsunuz?" diye tomsonlu askerlerle üsten attırmak oldu.

Üste bütün hizmetler durmuş, çöpler dağlar gibi yığılmağa, kokmağa başlamıştı. Bunun üzerine, Üs Komutanı, Adana Valiliğine başvurarak durumu bildirdi ve Üste bulaşıcı hastalıkların başgöstermek üzere olduğunu iddia etti. Vilâyet, çöplerin dezenfekte edilmesini kabul etmekle beraber, kaldırılmasını reddetti. Çaresiz kalan Komutan, bazı işleri bizzat amerikan askerlerine yaptırtmak yoluna gitti. Fakat grevin . yürütüldüğü yerlerde hiçbir değişiklik olmadı ye askerlerin daha ileri gitmesine grevciler müsaade etmediler.

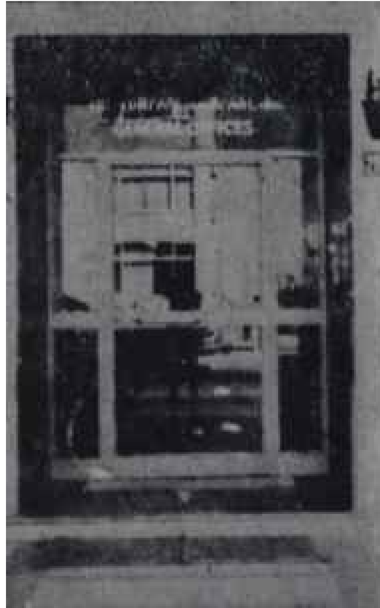
Aynı günlerde, NATO tatbikatına katılacak amerikan askerleri de peyderpey İncirliğe geliyorlardı. Bunların çeşitli ihtiyaçlarının karşılanması her geçen gün güçleşiyor, Üste tam bir panik havası esiyordu.

İşte köpekler, bu günlerde ortaya çıktı. Amerikalı askerlerden sonra, özel surette beslenmiş, yetiştirilmiş iri kurtköpekleri de grev nöbetçilerinin karşısına dikildi. Bunlar durmadan hırlıyor, zincirleri olinde tutan askerler ise, işçileri, köpekleri üzerlerine saldırtmakla tehdit ediyorlardı. Tomsonlu askerlerden sonra köpeklerle karşılaşan grevcilere "yâ sabır" çekmek düşüyordu. Fakat köpekler azgındı. Durdukları yerde duramıyor, sahiplerinin elinden kurtulup grevcilerin üzerine atılmak için sabırsızlanıyorlardı. Üse girebilecek casuslar için eğitilmiş olan bu azgın köpekler, kendilerine yabancı kokuyu derhal tanıyorlardı. Halbuki Amerikalıların yanında siniyor ve kuyruklarını sallayarak yakınlıklarını hemen belli ediyorlardı.

Tumpane grevini, amerikanlardan ve AP iktidarının tutumundan çok, işte bu köpekler meşhur ettiler.

Ankarada faaliyet

Adanada havanın iyice gerginleştiği günlerde, Ankaradaki amerikalılar da boş durmuyor ve gerek Hükümet ne/dinde, gerekte kendi aralarında birtakım tedbirler alıyorlardı. Amerikan Büyük Elçiliği, başlangıçta işe karışmaya pek hevesli görünmemesine rağmen, grevin uzaması ve başarıya doğru gitmesi üzerine harekete geçti; grevi kıracak, başarısızlığa götürecek, bazı tedbirler almağa başladı. Amerikalı kuryeler, Adana - Ankara arasında mekik dokuyor ve alınması gerekli tedbirler hakkında bilgi topluyorlardı.

Tumpane'nin yönetim binası
Üs mü, tesis mi?

İşte bu günlerde, grevin başladığı gündenberi uyumayan Harp-İş Federasyonu yöneticileri, karşı tarafa ikinci önemli darbeyi indirdiler: 26 Eylül Pazartesi sabah saat 6.30'da, Tumpane'nin iş yaptığı Ankaradaki yedi amerikan işyerinde' grev başlatıldı. Sendikacılar, bu konudaki plânlarını ustalıkla sakladıklarından, amerikalılar gafil avlanmış ve bu ikinci cephe için hiçbir tedbir almağa vakit bulamamış - tardı. Bunun üzerine panik genişledi ve Amerikan Büyük Elçiliği işe bizzat karışmak gereğini duydu. Bazı araçlar Elçilik bahçesine getirtilerek burada muhafaza altına alındı ve çalışması gerekenlerin ikmalleri burada yapıldı. Yiyecek ve diğer ihtiyaçların karşılanması için de gerekli tedbirler alınmıştı.

Aynı günlerde Ankaradaki amerikalılara verilen bir haber, bunlar arasında büyük endişeye yol açtı. Tuslog'un, derlenip toparlanmalarına ait talimatından sonra, şimdi de, Adanadaki amerikalı ailelerin Ankaraya nakledileceği bildiriliyor ve evlerinde kaçar yurttaşlarını misafir edebilecekleri soruluyordu.

Fakat bu arada işçiler de kötü haberler almağa başlamışlardı. Özellikle bazı amerikalılar, Türk Hükümetinin grevi durduracağını yayıyor ve bunda ısrar ediyorlardı. Belli ki, bildikleri birşeyler de vardı. Doğru söyledikleri, Ankaradaki grevin başlamasından üç gün sonra anlaşıldı: AP İktidarı, domuz etlerinin kokmasını millî güvenliği aykırı bularak, grevi 30 gün için erteledi! Halbuki bahane edilen tatbikat, 9 Ekimde bitecekti. Sürenin bu, kadar uzun tutulmasının anlamını herkes anlamıştı.

Harp-İş Federasyonu, grevi, ted - ricî olarak, Tumpane'nin iş yaptığı 39 iş yerine yaymayı düşünürken, grev, haftanın sonundaki Cumartesi günü saat 24'de bitti.

Danıştayın kararı

Fakat, Danıştayın vermiş olduğu kararla gerek amerikalı işverenin ve gerekse ABD'nin Türkiyedeki bazı temsilcilerinin hevesleri kursaklarında kalmış ve Harp-İş, haklı istekleri kabul edilinceye kadar devam ettireceği grevin ikinci seansı için hazırlıklara başlamıştır. İşçiler, "şeref ve haysiyetimiz için grev" sloganıyla başladıkları bu direnmeden kolayca vazgeçeceğe benzememektedirler. Nitekim, AKİS muhabirinin görüştüğü Harp - İş Federasyonu Başkanı Celâl Bülbül, bunu saklamadı ve,

"— Ya bu Federasyon ortadan kalkacak, ya da grev başarılacaktı" dedi.

Bülbülün yaptığı açıklamaya göre, Federasyonun, ortak komite ve sözleşme süresiyle ilgili görüşünden vazgeçmesi sözkonusu değildir. Ancak, bazı avantajlar sağlandığı

takdirde, süre hakkındaki karar tilerinde düşünülebilecektir.

Federasyon Başkanı, AKİS muhabirinin, "Ya grevden sonra veya grev sırasında işveren tensikata giderse ne yaparsınız?" sorusuna,

"— İsterse yapsın, biz de yapa cağımızı biliriz" cevabını verdi.

Hükümetin ve amerikanların bu durum karşısındaki tutumunun bundan böyle nasıl bir seyir takip edeceği şimdiden kestirilemez. Fakat bu olaylar, kesinlikle şunu ortaya koymuştur: Kendi ülkesinde grevi işçinin en tabii hakkı olarak kabul eden bazı amerikanlar, Türkiyede buna yanaşmamak ta ve hat" hâ askerleri, tomsonları ve köpekleriyle onun karşısına çıkmaktadırlar. Bu, "Varlıklı dost"un diğer konularda da değişik şekilde düşün. "Dediğinin açık delilidir. Norma! bir grevi bahane ederek köpeklerini derhal ortaya çıkaranlar, daha büyük meselelerde neler yapmazlar, bunu düşünmek, tahmin etmek güç değildir.

Nato

Anlaşamayan dostlar

Geçtiğimiz hafta Çarşamba akşamı Esenboğa hava alanına amerikan hava kuvvetlerinin özel bir Uçağı indi ve içinden, uzun boylu, gözlüklü, orta yaşlı bir adam indi. Büyük bir dikkatle taranmış saçlarının rüzgârdan uçmasına sinirleniyormuş gibi bir tavırla, durmadan saçlarım düzeltmeğe çalışan bu adamı, hava alanında. Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığından bir hava generali ile, ancak pek önemli kişilere nasip olan büyük bir gazeteci kalabalığı karşıladı. Fakat uçaktan inen adam, rüzgâra değilse bile gazeteci kalabalığına pek alışkın olmalı ki, karşısında eli kalem tutan bir sürü adam görünce hiç ya. dırgamadı ve büyük bir rahatlıkla, kendisine sorulan soruları cevaplan, dırmağa başladı. Gözlüklü adam konuştukça da, çevresindekiler, gerçekten zeki ve bilgili bir adamla karşı karşıya olduklarını anladılar Bir gazeteci, adamın O kadar etkisi altında kalmıştı ki, yanındakine

"— Bu adam yalnızca zeki ve bilgili değil azizim, ayni zamanda olağanüstü!" dedi.

Gazetecinin haklı olarak "olağan. üstü" bulduğu gözlüklü adam, Birleşik Amerikanın, NATO Nükleer Plânlama Grupunun Ankarada yapacağı toplantıya katılmak üzere Türkiyeye gelen Savunma Bakanı Robert McNamara'dan başkası değildi.

McNamara'dan ayrı olarak Nükleer Plânlama Grupunun üyesi İngiltere, Kanada, Batı Almanya, İtalya ve Hollanda Savunma Bakanları da ayrı ayrı zamanlarda Ankaraya gelmişlerdi. Fakat McNamara'nın gelişi bunlarınkindcn biraz değişik oldu. Şehirde olağanüstü güvenlik tedbirleri alınmıştı ve ay- yıldız rozetli 11 amerikalı polis, yabancı bir sineğin, bile McNamara'ya yaklaşmasına izin vermiyorlardı.

sağıyla ilgili olarak Amerikanın yaptığı çalışmalar hakkında bilgi verdiği açıklanıyordu.

McNamara'nın Ankarada kaldığı günler de, gelişi kadar hadiseli geçti. Siyasal Bilgiler Fakültesinden bir grup öğrenci, Amerikan Haberler Merkezinin önüne. Vietnam savaşını yeren bir çelenk bıraktıkları için polis tarafından yakalandılar. Misafir Bakanlar Cuma akşamı Orduevinde yemek yerlerken, Kızı hayda, çeşitli kuruluşlar adına bildiriler dağıtıldı. Bunlardan birisinde McNamara ve Amerika şiddetle suçlanıyor ve amerikalıların Türkiyeden çekip gitmeleri isteniyor; diğer ikisinde ise halk ve gençlik, itidale davet ediliyordu. Bu olaylar sırasında,

Ankarada Nato Nükleer Plânlama Grupu toplantısı
Dereyi görmeden paçayı sıvayanlar

Toplantı, geçtiğimiz haftanın içindeki Perşembe sabahı başladı. Toplantı yeri olan Genel Kurmay Başkanlığının önü, sabahın erken saatlerinden itibaren askerler tarafından kesilmiş, yol trafiğe kapatıl mıştı. Binaya kimseler yaklaştırıl mıyordu.

NATO Genel. Sekreteri Manü Brosio'nun başkanlık yaptığı toplan tı, üç ayrı celse halinde ve iki gür devam etti. Toplantının gündemi nin, daha önce "stratejik ve taktik nükleer plânlama meseleleri ve fü ze - savar sistemi" olarak açıklan mış olmasına rağmen, değişik konu lar üzerinde duruldu. Yayınlanan resmî bildiride ise, McNamara'nın toplantıda, füze - savar savunma ku

ortada önemli bir şey bulunmamasına rağmen, polis- şeflerinin aldıkları olağanüstü tedbirler, halkı tahrik etmekten başka bir işe yaramadı.

Bütün, bunların ötesinde, Cuma günü Moskovadan dönen Başbakan Demirelin, durup dururken, "Türkiye dış politikası ipotekli değildir ' üye, âdeta birilerine çıkışır gibi söylediği sözlerdeki hikmet daha anlaşılmadan, bu defa da Millî Salınma Bakanı Ahmet Topaloğlu, Cumartesi günü İstanbulda bir vevize patlattı:

"— Benim memleketim satılık değildir! Başkalarının menfaati için türk toprakları kullanılamaz!!'

Bu söz üzerine çeşitli yorumlar

yapıldı. Bunlardan en çok tutanı ise, "Ne o? A.P. İktidarı rota mı değiştiriyor?" oldu. Halbuki değişen hiçbir şey yoktu. Topaloğlu, AP'nin "tavşana kaç, tazıya tut" politikasına uygun, renkli bir çıkış yapıyordu. Aynı Topaloğlunun, Amerikan Savunma Bakanı ile Tarabya Otelinde yaptığı 2,5 saatlik gizli toplantıda neler görüşüldüğü ise şu satırların yazıldığı âna kadar "sır"lığını korumuştur.

Bir ilginin nedeni

NATO Nükleer Plânlama Grupunun geçtiğimiz hafta Ankarada yaptığı toplantı yalnız Türkiyede değil, bütün dünyada büyük bir ilgiyle izlendi. Denilebilir ki, bu Grupun hiçbir toplantısı, şimdiye kadar, bu derece ilgi toplamamıştı. Çünkü, herkes pek iyi biliyordu ki, bu Grup ne o kadar önemli bir organdır, ne de aldığı kararlar bağlayıcıdır. NATO Nükleer Plânlama Grupu, NATO Bakanlar Konseyinin 1966 Aralığında yaptığı toplantıda alman bir kararla kurulmuştur. Bu kurulmanın amacı da, Federal Almanyanın NATO'nun nükleer politikası üzerinde söz sahibi olmak isteğini karşılamaktır. Kendisine has bir çekirdekli güç sahibi olmayan Federal Almanya, uzun süredir, Birleşik Amerikanın nükleer şemsiyesiyle yetinmememekte, bir ucundan da olsa, Batının çekirdekli silâhları üzerinde söz sahibi olmağa çalışmaktadır. Birleşik Amerika, Bonn Hükümetinin bu endişelerini karşılamak için, önce ortaya Çok Taraflı Vurucu Güç -M.L.F.- tasarısını atmış, fakat bu tasarı karaya vurunca, işte, ortaya bu Nükleer Plânlama Grupunu çıkarmıştır. Grupun, Birleşik Amerika, İngiltere, Kanada, Federal Almanya ve İtalya olmak üzere, beş devamlı üyesi vardır. Türkiye, Yunanistan ve Hollanda ise, ikişer ikişer, onsekizer aylık dönemlerle geçici üye olarak toplantılara katılmaktadırlar. Türk Dışişleri Bakanlığının yetkilileri, her nedense, Türkiyenin bu Grupun devamlı değil, fakat geçici üyesi olduğunu, gelecek yıl onun yerini Yunanistanın alacağım türk kamuoyuna anlatmayı unutmuş bulunmaktadırlar.

Nükleer Plânlama Grupunun görevi, NATO'nun nükleer savunma politikasını çizmektir. Fakat nükleer silâhlar Birleşik Amerikanın elinde olduğu ve Sam Amca, nükleer tetiği çekme yetkisini kendisinden başka hiç kimseye bırakmamağa kararlı bulunduğu için, bu Grupun çalışmaları, çok defa, karşılıklı görüş değiş - tokuşundan öteye gidememektedir.

Ancak, geçen hafta Ankarada yapılan toplantının bütün dünyada büyük bir ilgi toplamasının nedeni başkadır. Toplantı, türk kamuoyunun ilgisini, tam Süleyman Demirelin Sovyetler Birliği gezisine rastladığı ve bu arada ortaya, kimsenin ne olduğunu pek iyi bilmediği bir "çekirdekli mayinler" hikâyesi atıldığı için çekmiştir. Dünya kamuoyunun dikkatini çekmesi ise, Birleşik Amerikanın, Savunma Bakanı McNamara'nın ağzından, bir füze - savar sistemi -A.B.M.- geliştireceğini açıklamasının hemen ertesine rastladığı içindir.

"Dehşet ufukları"

Birleşik Amerikanın şimdilik yalnız "delice bir Çin saldırısına" karşı ve, "ince bir perde" biçiminde de olsa, bir füze-savar sistemi geliştirmeyi kararlaştırdığını açıklaması, bütün dünyada heyecan ve telâşla karşılanmıştır. Aslında, Sovyetler Birliğinin, son iki yıldır Moskova ve Leningrad gibi bazı önemli kentlerin, çevresinde böyle bir sistem geliştirmekte olduğu biliniyordu. Fakat bu sistem. Birleşik Amerikanın korkunç çekirdekli gücü karşısında, dünyadaki dehşet dengesini bozacak nitelikte değildi. Zaten bu yüzdendir ki, akıllı davranışlarıyla Johnson yönetimi içinde ötekilerden ayrılan McNamara, şimdiye kadar. Birleşik Amerikanın da böyle bir sistemi geliştirmesine karşı koymuştur. Fakat Öyle anlaşılıyor ki, askerlerden ve silâh endüstrisinden gelen baskılar, özellikle Başkanlık seçimlerinin yaklaştığı şu sırada alabildiğine artınca, Başkan Johnson gibi McNamara da bu baskılara daha fazla dayanamamış ve sınırlı bir füze-savar sisteminin geliştirilmesine razı olmaktan başka çare görememiştir.

McNamara'nın, geçen hafta Ankaraya uçmadan önce yaptığı bu açıklama, NATO üyelerinde haklı bir telâş uyandırmıştır. Çekirdekli silâh sahibi olmayan NATO üyelerinin söylediği, Birleşik Amerikanın kendilerini yarı yolda ve yaya bıraktığıdır. Gerçekten, Birleşik Amerika böyle bir füze - savar sistemiyle güvence altına alınınca, Avrupanın durumu ne olacaktır? Üstelik Washington, dünya dengesini kökünden sarsacak bu kararı verirken

McNamara konuşuyor
Hedef seçerken..

McNamara Başkentte karşılanıyor
Bol lâf, fakat az iş!

batılı dostlarımın düşüncesini danışmayı aklından bile geçirmemiştir.

İngiltereye gelince...

İngilterenin telâşı ise büsbütün başkadır. Bilindiği gibi, bugün. İngilterenin elinde, ufak çapta da olsa, bir çekirdekli vurucu güç vardır. Bu vurucu güç, Ingiltereye, Birleşik Amerikadan bağımsız bir güvenlik sağlamaktadır. Şimdi Birleşik Amerika ile Sovyetler Birliği arasında bir füze - savar yarışması başlayacak olursa, İngilterenin elindeki bu güç bütün değerini kaybedecektir. Buna karşılık, bugün İngiltere, iki büyük dev arasındaki füze - savar yarışmasına katılacak ekonomik güce sahip de değildir Bildirildiğine göre, Birleşik Amerikanın kurmayı düşündüğü sınırlı sistemin maliyeti, 5 milyar dolardır Eğer varış hızlanıp da Birleşik Amerika geniş çaplı bir füze - savar sistemi kurmak kararını verirse böyle bir sistemin 40 milyar dolar? çıkacağı hesaplanmıştır. Birleşik Amerikadaki çeşitli çıkar grupları nın ağzını sulandıran bu rakam Hindistanın bir yıllık ulusal geliri nin iki katıdır.

İşte bu yüzdendir ki İngiliz Savunma Bakanı Denis Healey, Ankara toplantısı sırasında, Birleşik Amerikayı bu sevdadan vazgeçirmek için elinden geleni yapmıştır: Healey, McNaınara'nın önüne bu sistemin çeşitli sakıncalarını dökmüş, fakat bu konuda ipleri çoktan elinden kaçırmış olan McNamara, bunları dinleyip kafa sallamaktan öteye gidememiştir. İngiliz Savunma Bakanı, McNmara'ya, Birleşik Amerikanın şimdi giriştiği sınırlı sistem denemesinin önünde sonunda iki büyük devlet arasında bir füze - savar yarışmasına yol açacağını, vurucu güçlerin korkutucu etkisi ortadan kalkınca yeni bir klâsik silâhlar yarışması başlıyacağını; bu sınırlı sistemin yalnızca Çine karşı kurulduğu kabul edilse bile, bunun Çini çok ve daha etkili füzeler yapmağa yönelteceğini; üstelik, Birleşik Amerikanın verdiği bu karardan sonra büyük devletler arasında çekirdekli silâhların yayılması konusunda bir anlaşmaya varmanın pek güçleşeceğini söylemiştir. Mc. Namara'nın buna karşı ısrarla söylediği, amerikan kararının sovyet füzelerine karşı değil. Çinin yapabileceği akılsızca bir harekete karşı alındığıdır,

Türkiyenin derdi

Geçen hafta yapılan Ankara toplantısı, büyük devletler arasındaki silâh yarışı bu safhaya girmişken Türkiyenin hâlâ nerelerde bulunduğunu göstermek bakımından da çok ilgi çekici olmuştur.

Gerçekten, büyük devletlerin, savaş teknolojisi alanında attıkları son adımlar karşısında, küçük devletlerin, bu yarışmadan bir an Önce çekilip, olup bitenleri büyük bir dikkatle izlemekten başka çaresi kalmadığı şu günlerde, Türkiye, anlaşılmaz bir inatla, ortaya bir "atom mayinleri" konusu atmıştır. Aslında bu mayinler, bir saldırı silâhı değil, bir sovyet saldırısı karşısında Doğudaki stratejik geçitlerimizi kapatmak için kullanılacak bir türlü tahrip mayinleridir. Bu geçitler, atom mayinleri olmadığı takdirde, zaten klâsik yollarla tahrip edilecektir. Klâsik yollardan tahrip belki biraz daha geç ve güçtür ama, en ufak bir çekirdekli patlamanın bile Türkiyenin üzerine çekeceği gazaplar düşünülürse, hepsinden emindir. Durum böyle olduğu halde Türk Savunma görevlileri, bir yıldır, "ille de atom mayinleri" diye tutturmuşlardır. Allahtan ki, kendi ülkesindeki baskılara karsı koyamayan McNamara, dış baskılar karşısında daha dayanıklıdır ve Türkiyenin bu ısrarları karşısında ustaca bir uyutma politikası izlemektedir. Nitekim, Türk Savunma görevlileri, Ankara toplantısı sırasında da Birleşik Amerikadan, atom mayini yerine, haklı bir nasihat almışlardır.

Röportaj

Berber değil, kuvaför!

Ünlü ve cici berber Nuh Akgün, saçını taramakta olduğu hanımın, "— Eh, herhalde iyi dinlenmişinizdir. Orada sadece tek kişinin, Nazmiyânımın saçını taradınız" şeklindeki sözüne şu karşılığı verdi:

"— Yok, dinlenemedim. Çok uykusuz kalıyordum!"

Nazmiyânımın, "oda hizmetçisi" lamıyla, gezi kadrolarına dahil ettirdiği bu sevimli berberin gezi intibaları ne idi? Şimdi ne yapıyordu? Hakkında yazılanlar için ne düşü-, nüyordu?

Son günlerin popüler adamı Nuh hakkında bu ve buna benzer birçok soru merak konusu idi. Bu yüzden, Nuhun Rusyadan döndüğünün ertesi günü Paris Kuvaför salonuna, meraklı hanımlar kadar, gazeteciler de aktı. Ancak gazeteciler, hanımlar derecesinde iltifat görmediler. Hattâ karşılarında, kasılan bir şöhret" buldular.

Geçtiğimiz haftanın sonunda Cumartesi günü saat 17 sıraları idi. bir AKİS muhabiri, Paris Kuvaför salonunun kapısını çaldı ve çıkan gençkıza, berber Nuh ile görüşmek istediğini söyledi. Az sonra kapıya orta boylu, esmer, sinekkaydı traşlı, mütenasip vücutlu, yakışıklı, fakat asık suratlı bir delikanlı geldi. Bu, meşhur Nuh idi.

"— Sizinle bir mülakat yapmak istiyorum" diyen gazeteciye Nuh, müthiş nazlı bir ifade ile,

"— Konuşmak istemiyorum" diye karşılık verdi.

Gazeteci, basınla iyi geçinmesinin kendi lehinde olacağını söyleyince Nuh,

"— Artık ihtiyacım yok!" diye böbürlendi.

Nuhun artık ihtiyaç hissetmediği şey, "reklâm"di. Eh, doğrusu da suydu. Daha, Nuhun Rusyadan dönüşünün İkinci günü, Paris Kuvaför salonunun aldığı manzara bunu gösteriyordu. Sabah saat 10'dan itibaren Kuvaför salonu, hanımların istilâsına uğramıştı. Hanımlar saçlarını ille de Cici Berbere taratmak istıyorlar, arzularına nail olamayınca da, "Ayol, darıldım sana" diye sitem ediyorlardı.

"Bir berber bir berbere.."

Nuh ve özellikle Paris Kuvaför salonu için işler yolundaydı. Daha Rusya gezisinden önce gazetelerde Nuhtan bahsedilmeğe başlanınca, Kuvaför salonunun genişletilmesi *ve* yeniden dekore edilmesi için teşebbüse geçilmişti. Kapının önüne dizili, avrupa malı yeni ondüle makineleri, bir yandan devam eden inşaat ve hanımların dükkânı istilâsı, işlerin tıkırında gittiğinin açık delilleriydi. Meşhur tekerleme, şu günlerde bu durumu ifade için şöyle söylenmekteydi: "Bir berber bir berbere, gel birader, seninle beraber bir berber dükkânı açalım, demiş. Öteki cevap, vermiş: bre berber, olur be birader, yalnız bir ufacık şartım var: Nuhun yerini sen alacak, Nazmiyânımın saçını sen tarayacaksın, ondan sonra gelsin pa ralar, dolsun kasalar.."

Gazeteci, "artık ihtiyacım yok diye böbürlenmesine rağmen, Nuha mülakat için ısrar etti. İki-üç dakikalık bir pazarlıktan sonra Bay Nuh, lütfeden bir eda *üç,* Pazartesi saat 13 için randevu verdi.

Gazeteci ayrıldıktan sonra Nuh, salona döndü. Kuvaför salonunu dolduran, fakat saçını Nuhta taratamıyan bahtsız hanımların bakışları kendisini takip ediyordu. Gazeteci kapıyı çaldığı sırada saçını taramakla meşgul olduğu hanımın yanına döndüğünde, ellerini yana açarak,

"— Bıktım artık" dedi, "şimdi de AKİS'miş... Sabahleyin de dört gazeteci geldi. Bir de AKİS'te kapak yapmışlar, yılın adamı diye, kapak resminde kaşlarımı da çekmişler.."

Saçı taranan hanım,

"— Niye gazetecilerle görüşmüyorsunuz?'Sizin için bedava reklâm olur "deyince, Nuh burnunu kıvırdı,

"— Söylediklerimi aynen yazmıyorlar ki... Ben oradayken, 'vatan hizmeti görüyorum' dediğimi yazmışlar. Halbuki, ben Öyle bir şey söylemedim."

Nuh, sonra, Hürriyetin serbest kürsüsünde çıkan bir yazıdan demvurdu. Türkiyeye gelen yabancı devlet adamları hizmetçilerini ve uşaklarını bile yanlarında getiriyorlardı. Ne vardı bunda?

Nuh,

"— Bu, çok görülmemeli" dedi.

Müşteri hanım,

"— Doğru... Başbakan karısı, ne de olsa... Berber yoksa, ne yapsın?" diye onaylayınca, Nuh,

"— Berber olsa bile, vakti yoktu ki... Sabahın dokuzunda bir yerde olması lâzımgeliyordu, gece de kokteyle gidiyordu" diye, Nazmiyânımın Romanya ve Rusyadaki büyük problemini izah etti. :

Konuşma bu minval üzre devam ederken, biraz önce gelen ve Pazartesi saat 13 için minik bir randevuyu zorlukla koparabilmiş olan AKİS'in erkek muhabiri, bir yerde oturmuş, o anda Nuhla konuşmakta ve saçını taratmakta olan arkadaşını bekliyordu.

"Cevabı büyüklerimiz versin.."

Mülakat için biri doğrudandoğruya, diğeri dolaylı, iki. yoldan teşebbüse geçilmesinin sebebi, Nuhun kasılmağa başlamasının bilinmesiydi. -Nitekim Nuh; Pazartesi günü, AKİS muhabirine verdiği randevuyu hatırlamadığını söyledi ve konuşmadı-. O sabah büyük gazetelerin muhabir ve foto muhabirleri, Kuvaför salonuna, Nuhla konuşmak için gitmişler ve Cici Berberden "Konuşmıyacağım, ama isterseniz Coca - Cola filân için.." cevabım almışlar, zorlukla birkaç soru sora**bilmişlerdi.**

Cumartesi günü saat 15.30'da Paris Kuvaför salonuna müşteri olarak giden hanım, '"Nuh bey "i Sordu. Gösterdiler. Nuh, "Çok bekler miyim?" sorusuna, "Saat 17'de çıkarsınız" diye cevap verdi. Hanımın

"Cici berber" Nuh Akgün
Berberin frenkçesi

Nuh Akgün ve AKİS muhabiri
Eğlenceli bir mülakat

saçını taramağa başladığında, ona Coca - Cola veya çay arzu edip etmediğini sordu; ayrıca, cebinden çıkardığı Winston marka amerikan sigarasından ikram etti. Gazozun veya sigaranın amerikanından aşağısı, Nazmiyânımın "berber-i mahsus "u olduğundanberi Nuhu artık idare etmiyordu.

Saçı taranan hanım,

"— Eskidenberi mi Nazmiyânımın kuvaförüsünüz?" diye sordu.

Nuh,

"— Evet" dedi.

Hanım,

"— Ama, sonradan şıklaştı ve güzelleşti" deyince, bunu kendi ustalığına bir iltifat sayan Nuh, güldü.

Başlangıçta, Nazmiyânım veya Rusya gezisi ile ilgili sorular karşısında konuyu değiştiren, araya laf kaştıran Cici Berber, "Rusyayı. çok değişik buldunuz mu?" sorusuna, bütün dünyayı bilen bir kimse edasıyla,

"— Eh..." dîye cevap verdi.

Rusyanın sanayileşmesini beğenmiş, fakat suratların asık olmasını sevmemişti. Romanyadaki hanımlar, saç tuvaleti bakımından daha şık ve Nuhun tâbir-i mahsüsuyla- "avrupasyon" idiler. Rus hanımları ise, bir hafta süreyle bozulmayan "dayanıklı saç" modellerini tercih ediyorlardı.

Hanım müşteri,

"— Orada kadın berberi yok muydu?" diye sordu.

Birden ihtiyatlı bir havaya bürünen Nuh,

"— Ben pek rastlamadım. Berber olsa bile, Nazmiyânımın vakti yoktu" dedi.

Dikkat edilirse, "pek rastlamadım" sözü, "yoktu" veya "hiç rastlamadım" anlamına gelmemektedir. Bunun yanında Nuh, rus hanımlarının "dayanıklı saç" yaptırdıklarını ifade etmekle, orada kadın berberlerinin bulunduğunu söylemiş olmaktadır. Berber Nuh, bu beceriksiz ihtiyatlılığı ile, güya, kendisini geziye götürenleri korumağa çalışmaktadır. Ama Nuh, işin bu tarafına pek de üzülmemektedir. Kendisi gezide iken burada çıkan yazılan ve dedikoduları haber aldığını ifade eden ve "Romanyadayken gazeteler geldi, orada okudum. Gazeteler Rusyaya bir haftada geliyordu" diyen Nuh,

"— Tabiî, onlar cevabım verirler" diye ekledi.

"Onlar" dediği, kendisini geziye götürenlerdi.

"..evli de değil, bekârım aman!'

İşin siyasî tarafını pek "sallamıyan" Nuhun kızdığı, daha başka şeylerdir. Meselâ, gazetelerde çıkan resimlerinin, Ankaralı hanımları bir anda büyüleyecek ve çalıştığı Kuvaför salonuna koşturacak kadar cazip olmaması... Yakışıklılığına pek güvenen Cici Berber, resimlerinin çok cazip çıkmamasının bir "kasıt"la ilgili olduğu kanısındadır. Nitekim, AKİS'te kapak yapılan resminden şikâyeti, "kaşlarının çekilmiş" olmasıdır. Nuhun sinirlendiği bir diğer husus da, kendisine hep "Berber" denilmesidir. Bu noktaya, "Ben berber değil, kuvaförüm" diye itiraz etmektedir.

Cici Berber, gazetelerde kendisinin evli olduğunun ve bugünlerde bir çocuğunun doğduğunun yazılmasından da çok dertlidir. Tam, reklâmının en iyi şekilde yapıldığı ve hanımların yağmur gibi yağacakları bir sırada böyle, "kısmet kapayan" cinsten teferruatla uğraşmak, pişmiş aşa su katmaktan başka nedir ki!..

Nuh, bugünlerde durmadan, "evli de değil, bekârım aman" şarkısını hatırlatan yalanlamalar yapmaktadır. Çocuğunun doğumunu soran gazetecilere,

"— Doğurdu, dokuz tane birden doğurdu. Ne doğurması? Ben bekârım be!.. Evli değilim ki, çocuğum olsun" demektedir.

Gerçekte ise, Cici Berber, evlidir. Nuhun doğum yeri olan Mucurda, nüfus kayıtlarında yapılan bir araştırma, bunu ortaya çıkarmıştır. Mucur Nüfus Dairesinin resmî kayıtlarına göre, 1943 doğumlu, Feyzullah oğlu Nuh Akgün, 19.11.1966 tarihinde, Alâaddin kızı, Şayesteden doğma Ayselle evlenmiştir. Nüfus kayıtlarında, cici berber Nuhun boşandığına dair bir kayıt da mevcut değildir!

Kendisiyle birlikte çalışanlar da, "Nuh evlidir. Bir sene evvel evlendi. Bu yakınlarda da çocuğu oldu. Evliliğini gizliyor" demektedirler. Ortada, gençkız hayranlarını kaybetmek istemeyen sinema veya tiyatro jönlerinin evliliklerini gizlemelerine benziyen bir durum vardır. Ancak Nuh, sinemanın yeya tiyatronun değil -tabii, şimdilik... İlerde belli olmaz-, kuvaförlerin jönüdür.

Ortak Pazar

Kapıdaki yükümlülükler

Türk ekonomisi, önümüzdeki yıllarda yeni bir problemle karşılaşacaktır. 12 Eylül 1963 tarihinde imzalanıp 1 Aralık 1964'de yürürlüğe giren Ankara Anlaşmasıyla Ortak Pazara doğru atılan adım, yükümlülükleri duyurmağa başlamıştır. Önümüzdeki iki yılın sonunda, bu konudaki hazırlıklar bitmiş olacak, türk ekonomisi ciddi bir imtihanla karşılaşacaktır.

Sanayicilerin, Ortak Pazara girme konusunda iyimser görünen demeçlerine rağmen yapılan ciddi konuşmalar, işin pek de kolay olmadığını göstermektedir. Özel sektör kuruluşlarındaki uzmanlar, geçenlerde İstanbul Hilton Otelinde yapılan "Avrupa Ekonomik Topluluğu" toplantılarında söylenenlere rağmen, "özel sektör bünyesinde henüz ciddi bir araştırma bile yapılmadığını", zeytinyağı ihracatında bile standart denetimi yapılamıyan bir ülkede, sanayii, Ortak Pazar karşısında ayakta durabilmesi için, çeki - düzene kavuşturmanın çok vakit alacağını" söylemektedirler.

Belirtilen bir başka mesele de, mevcut "Odalar Birliği Teşkilât ve Görev Kanunu"na rağmen kurulmaya çalışılan Sanayi Odaları Birliğinin yaratacağı çelişkilerle ilgilidir. Gerçekten, Türkiyede, sanayicilerin ayrı bir teşkilâtı bulunması lâzımdır. Ancak, bugünkü Odalar Birliği Kanunu, sanayicileri Birliğin dışında saymamaktadır. Sanayicilerin de ithal kotalarını Odalar Birliği yönetmektedir. Özel sektör görüşü olarak Bakanlar - Özel Sektör toplantılarına giden raporları da gene ayni Odalar Birliği hazırlamaktadır.

Sanayicilerin çıkarları ile ihracat - ithalât işi yapanların çıkarları Uyuşmamaktadır. Fakat çoğu defa hangi malın ithal kotasına gireceği, hangisinin çıkarılacağı konusunda alman kararlar bile, bu yüzden, sanayicilerin işlerine gelmeyen kararlar olabilmektedir. Bu gücü kırmak şimdilik zordur.

İktisadî devlet kuruluşları birer "politik arpalık" olmaktan kurtulamamışlardır. Fiyatlarını maliyet hesaplarına göre âyarlıyamamaktadırlar. Maliyeti düşürmek için rasyonâlizasyon ve metod çalışmaları etken bir şekilde yapılamamakta, bürokrasinin bellibaşlı dertleri devam edip gitmektedir. Yapılan tek iş, işçilerin ücret artışlarına meydan vermemek için Başbakanlara jurnaller döşemekten ibarettir.

Cihat Bilgehan
Sen de mi?

Devlet kesesi açıldıkça açılmaktadır. Enflâsyona girmemek için emisyon hacminin dar tutulmağa çalışıldığı 1967 yılında fiyat artışları gene devam etmektedir. Sebebi ise, DPT'nin raporuna göre, Merkez Bankasından açılan krediler içindeki özel sektör kredilerinin bu yıl - geçen yılın ayni dönemine göre - olağanüstü cömert tutulmuş olmasıdır. Bu sayede, piyasadaki para darlığına rağmen, aracı sınıf, elindeki malları piyasaya çıkarma ihtiyacı duymadan, işlerin kızıştığı yaz başlarını rahatlıkla bekleyebilmiştir. Bunun, ilk fiyat artışlarından sonra, fiyatlarda bir gerileme doğuracak bir hareket olacağı düşünülüyordu.

"Ortanın Solu - Moskova yolu" gibi demagojilerle- halkı uyutmağa, aydınları sindirmeğe çalışan AP İktidarı, son günlerde, Demirperde ülkelerinden kredi sağlama gayretine düşmüştür. Buralardan sağlanan kredi imkânlarını da, Menderesin vaktiyle yaptığı gibi, şatafatlı edalarla millete müjdelemektedir. Menderesin "Amerikadan ve başka devletlerden kredi verilmesi, hükümetimizin milletlerarası itibarının iyi olduğuna delildir" demesi gibi; Süleyman Demırelin de, yakında, "Rusya bize para veriyor. Demek ki itibarımız iyi" demeğe başlaması kimseyi şaşırtmamalıdır.

İtibar ölçüsü

Bütün bunların temelinde çok ciddi, acı problemler yatmaktadır. Kendisini sandıktan çıkaran kuvvetlerin nüfuzunu kırmaya cesaret edemeyen İktidar, bu çevrelerden doğru dürüst vergi alıp devleti, dış kredilerden kurtaracağı yerde,] Sovyet Rusyadan kendi mantıkla-? rına göre bu iş, hazmı kolay olmayan bir iştir- para aramayı daha **ko**lay ve sakıncasız bulmaktadır.

Gerçekten, Amerika Birleşik Devletlerinin sadece Vietnam savaşı için Türkiye bütçesinin 12 kati para harcadığı, savunma bütçesi için'ise Türkiye* bütçesinin 35. katıra eşit para ayırdığı günümüzde 20 milyarlık bütçelerle bir ülkeyi -her alanda- geçindirmek, kalkındırmak olacak iş değildir. Dışardan alınan krediler ise başımıza tam anlamıyla "belâ" olmağa başlamıştır. Nitekim, Maliye Bakanı Cihat Bilgehanın da katıldığı, Brezilyadaki Dünya Bankası toplantılarında, azgelişmişlerin aldıkları dış kredilerin, her yıl, yüzde 40'ının borç taksit ve faiz ödemelerine gitmekte olduğu açıklanmıştır.

Hukuk diplomalı Bilgehanın da duyabileceği ve anlıyabileceği bu mesele burada da kalmamaktadır. Azgelişmiş ülkeler, dış kredilerin verdiği' rahatlık yüzünden, kendi iç" kaynaklarını akıllıca artırmadıkları, kendi ekonomik ve sosyal şartlarına uygun kalkınma metodları kul-, lanmaktan kaçınabildikleri için, dış kredilere kronik olarak muhtaç kalmaktadırlar. Faizinin yüksekliğinerağmen, kredilerin zamanında bulunamadığı, bulunduğunda da zamanında işletilemediği, yatıranların ve diğer harcamaların hiçbir şekilde yılları içinde düzenli olarak yapılamadığı bir gerçekken,- dış kredilerin can kurtaran simidi gibi beklenmesi, iyilik alâmeti olmasa gerektir. Azgelişmişlerin durumlarının birtürlü düzelememesi de bunu göstermektedir.

Yeni yeni anlaşılmağa başlayan bir başka temel problem de, Ame

likanın, verdiği kredilerle ne yapmak istediğinin aydınlığa çıkmasıdır. Aslında bu mesele de yeni değildir. Bu, 1963 yılındanberi azgelişmiş ülkelerdeki yöneticilerin -hiç olmazsa bazılarının- bildikleri, fakat halkoyundan gizli tuttukları bir meseledir. Amerikan Kongresinde, 1963 yılında değiştirilen dış yardım politikası üzerinde çok ilginç tartışmalar yapılmış ve itiraflarda bulunulmuştur. AİD Başkanı David Bell'in -bu adam Türkiyeye gelmiş, Ankarada AİD binasında düzenlenen bir basın toplantısında, yirmiye yakın türk gazetecisinin önünde, Amerikan Kongresinde konuştuklarının tamamen tersi sözler etmiş, bu sözler türk basınında manşetlere geçmiş, ilgililer işin doğrusunu halkoyuna duyurmak için tek satır bir uyarmada dahi bulunmamışlardır- Kongrede yaptığı o ilk konuşmalardanberi bilinmektedir ki, "Amerikanın verdiği dış yardımların amacı, dışarda Amerikaya, devamlı ve yüksek satın alma gücü kazanmış yeni pazarlar yaratmak"tır. Yani, Amerikanın yardım vermekten maksadı, bu ülkeleri kendi kendilerine ayakta duracak» kendi ihtiyaçlarını kendileri karşılayacak ülkeler haline getirmekten çok, amerikan sanayiince zararsız bulunan alanlarda hafif sanayi kurmuş -Formoza için lâstik ve plâstik sanayii, mensucat ve trikotaj sanayii gibi- ülkeler durumuna sokmaktır. Böylece bu ülkeler, Amerikaya sveter, deniz yatakları, kayıklar v.s. satacaklar, Amerika ise ayni ülkelere, bu "kayık"ları, "deniz yataklan"nı yapan makineleri satmağa devam edecektir. Bu durumdan kurtulmak için Japonya kadar kuvvetli sanayie sahip olmak gerekmektedir. Kaldı ki, Japonya bile, ekonomisinin Amerikaya fazla

bağımlı olmasından can sıkıntısı duymağa başlamıştır.

Hitamdaki toplantı

Eylül aynının ikinci yansında İstanbul Hilton Otelinde, ünlü iş adamlarından Vehbi Koçun başkanlığında yapılan "Avrupa Ekonomik Topluluğu" adlı toplantılarda meselelerin böyle ele alınmadığı görülmüştür. Özel sektörün durumu ortada iken ve Ortak Pazar üyeliği -iyi veya kötü- eli "kulağında kapıda beklerken, bir Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarı kalkıp, "İkinci beş yıllık Plân. sanayileşmeyi özel sektöre bırakmıştır. Devler, özel sektörün girmek istemediği alanlarda yatırım yapacaktır" diyebilmiştir. Oysa, azgelişmiş bir ülkede devlet sadece "nazenin sektör"ün nazlanacağı alanlara değil, kamu yararının ve millî kalkınmanın ihtiyaç gösterdiği bütün alanların öncelikle yöneticisi olmak zorundadır.

Ayni toplantıda konuşan AP İktidarının teorisyenlerinden Prof. Aydın Yalçın ise "Amerikan yardımlarının, ikinci Dünya Savaşındanberi Türkiyede umutsuzluğu ortadan kaldırdığım" söylemiştir. AP İktidarının Maliye Bakam, kısa bir süre sonra, azgelişmiş ülkelerden biri olarak Türkiyenin de, dış yardımlardan ümit ettiği kadar büyük bir yarar göremediğinden dert yanmıştır.

İkinci Dünya Savaşındanberi Amerikadan ve diğer kaynaklardan gelmeğe başlayan dış yardımlar, Türkiyedeki hâkim sınıfların keyifli uykusundan uyandınlmamasına yaramıştır. Bu sınıfların keyfi kaçmasın diye dış yardımlar aranmış, karşılığında yabancılara üs verilmiş, TBMM'nin günlerce sonra haberdar olabildiği Lübnan olayları sırasında amerikan askerlerinin Adanaya çıkarılmalarına boyun eğilmiş; bizim kendi topraklarımızdan kalkan amerikan casusluk uçakları Rusyada düşürülünce, devlet olarak bize değil, Amerikaya protesto verilmesine katlanmak gerekmiştir.

Çıkar yol

Bu durumdan kurtulmamız için bir çıkar yol aramak şarttır. Tarım sektörüne ve dış yardımlara bağlı kalmak durumu sona erdirilmelidir. Bunun İçin sanayileşmek şarttır. Ama herşeyden önce de, "millîci" olmak gerekmektedir. Bu, sadece siyasî veya duygusal zorunluluk değil, iktisadî bir zorunluluktur. Geçen yüzyıllarda Almanyanın ve Japonyanın yaptıklarını "mucize"' sayanların görmedikleri de budur. Kapitalist yoldan da olsa, kalkınmak için millî bir politika uygulamak zorunluğu vardır. Böyle bir kalkınma politikası, dış sermaye yatırımları veya dış yardımlarla yapılacak "dışarıya kan akımı"na son verecektir.- Tarım sektöründen kazanılan gelirler, kendi paylarına düşen vergileri ödeyeceklerdir. Milli sanayi -ezel sektör eliyle de olsa- daha geniş şekilde desteklenebilecek, ithalâtçı - montajcı rezaletleri ancak bu millîci kalkınma ile bitecektir.

Bütün, bunlar olmadıkça, Ortak Pazara "camdan, bacadan" girme heveslerinin de sonunun tatlı çıkmaması mümkündür. İktisatta "Mrydal teorisi" diye bilinen bir sorunu da akıldan çıkarmamak gerekir. Bırakınız, kalkınma düzeyleri farklı iki ayrı ülkenin birlikte bir iktisadî entegrasyon denemesine girişmelerini, ayni ülke içinde bile gelişmiş bölgelerle gelişmemiş bölgeler arasındaki entegrasyon programlarında bir denge kurmak zor olmaktadır.

Görünen odur ki, bizim şimdilik istediğimiz, "Avrupanın dışında kalmamaktır. Bunun için de kendimize çekidüzen vermek zorundayız.

Tüli'den haberler

Tv yayınları başladı

Televizyon yayınları başladı - başlıyor derken, Terzi Nail bir Tv defilesi düzenleyiverdi. Ankarada, davetlilerin önünde yapılan yayın denemesinde, Nailin mankenleri yeni kıyafetleri sundular. Tv çağına adım atma kampanyasına böylece, kadın terzileri de katılmış oldu. Bakalım, sonu ne olacak... Kim bilir, belki de, bu defileli yayın, Televizyonumuza uğur getirir, değil mi?

Doktorun iyisi

Dışişleri Bakanlığının güzide kadınlarından Rebap Kulay, Ankaradaki, Dr. Hayri Kalabalıka ait Yenişehir Sağlık Yurdunda bir ameliyat geçirdi. Dostlarının çiçeklerle donattığı odasında Rebap Kulayı iyi ve keyifli görenler, ameliyatın basit bir ameliyat olduğunu sandılar. Ama asıl marifet, ameliyatı yapan Dr. Rıdvan Ege ile Hastahanenin hastabakıcılarındaydı. Dr. Rıdvan Ege, Rebap Kulayın ayağından altı tane, kemiği, tereyağından kıl çeker gibi alıverdi. Rebap Kalay, şimdi, Los Angeles yolculuğuna hazırlanıyor. Talât Kulay daha da önceden yolcu.

Operada buluşanlar

Devlet Operası, perdesini açtı. Geçtiğimiz hafta Cumartesi günü galada buluşan baş kentliler, şıklık babında biraz hayal kırıklığına uğradılar. Seyrettikleri oyun, Othello idi. Zenci bir tenor Othello idi; yeni Desdemona, Sevda Aydan. Yago ise Özcan Sevgen Şeref locasında Cumhurbaşkanı Sunay ile

Modacı Nail Yurdakul ve modelleri Tv Önünde
"Açılır besmeleyle dükkânımız..."

eşi oturuyorlardı. Başbakan Demirel ile eşi ise, Bolşoy operasının havasından henüz kurtulamamış olacaklar ki, operada de gülerdi. Hattâ, operasever Dışişleri Bakanı Çağlayangil de yoktu. -Tabiî, Türkiyede değildi-. Gala gecesinin kalabalığını politikacılar değil, sanatçılarla diplomatlar teşkil ediyordu. Tanınmış sopranolarımız, brokar tuvaletlerle gala gecelerinin geleneğini devam ettiriyor, genç ve güzel balerinler de mini eteklerle dikkati çekiyorlardı. Danimarkadan dönen Ayla Ünalı, Gülcan Tunççekiçi, Yüksel Antı, aktris Esin Afşarı görenler, mini e - tek giymenin bazı şartlan olduğunu, en azından, ince bir vücut ve güzel bacaklara ihtiyaç gösterdiğini hemen kabul ediyorlardı. Başkentte bir opera galasında bile İstanbul sosyetesinin şıkırtılı şıklığı yoktu.

Perde kapandıktan sonra, sonu gelmeyen alkışlarla Aydın Gün de sahneye çağrıldı. Gün, opera kulisinde Sabahat ve Nejat Tekebaş çiftinin kaprisleriyle hayli yorulmuş ve üzülmüştü ama, gala salonunun başarısı herşeyi unutturmuştu. Gü - zel eşi Azra Gün ise, gala gecesinin en şık kadınlarından biriydi. Kahverengi elbisesi ve kısa saçlarıyla, "Hoffmann'ın Masallan"ndaki taşbebeğin "çok pariziyen" bir havası vardı.

Uçtu, uçtu, kim uçtu?

İstanbul sosyetesi fena halde havalandı, herkes bir yana uçuyor. Büyük Klübün açılışında Raif Dinçkökün de Avrupaya uçtuğunu duyanlar, tuvalet salonuna gidip, başka kimler uçacak diye bahse girmeğe başladılar. Ayseli Birol, açılış kokteylinde de, oyun salonunda da görünmedi ama, Polo Klübünün açılışında vardı. Bu genç kadın, herhalde Büyük Klüpten sadece yaz aylarında hoşlanıyor.

Büyük Klübün açılış gecesinin şıklığı pek parlak sayılmaz. Herkes, ne giyeceğini şaşırmış gibiydi. Ama doğrusu, şıklığı farketmeğe vakit de yoktu. Zira, kokteylini içen oyun salonuna giriyor, oturduğu masaya mıhlanıp kalıyordu.

Sultan büyükanne

Yaz aylarında İstanbul sosyetesinin bazı gruplarında güzelliği, şıklığı ve özellikle mücevherleriyle ön-plânda gelen kadınlardan Hanzade Sultan, büyükanne oldu. Kızı Fâzıla Ürgüplü, Pakize Tarzinin Nişantaşındaki kliniğinde bir oğlan çocuk doğurdu ve hafta boyunca İstanbuldaki bütün sultanlar bu kliniğe taşındılar. Baki Başbakan Suat Hayri Ürgüplü ile eşi Nigâr Ürgüplü de bir oğlan torunları olmasına çok sevindiler. Hanzade Sultan, sevincini ve sevgisini fazlaca göstermemeğe çalışıyor ama, küçük Alİ Suat Ürgüplüyü kucağına alınca gözleri başka türlü parlıyor.

Donanma Günü parlak geçti

Geçtiğimiz hafta kutlanan Donan" ma Gününde Orduevinde düzenlenen resmikabul çok güzel geçti. Cumhurbaşkanı Sunay ile birçok Bakan ve komutanlar, geç saatlere kadar Denizciler arasında kaldılar.. Deniz Kuvvetleri Komutanı Necdet Uran ve eşi, misafirlerini çok güzel ağırladılar. Bn. Uran, deniz rengi dantel tuvaletiyle, denizi çok seven bir evsahibesiydi ve Ankarada fırsat buldukça Gölbaşına gidip deniz hasretini dindirdiğini anlatıyordu.

Gecenin bir başka hoş kadını da, Oramiral Kemal Kayacanın eşiydi. Bu karı - kocayı, başkent sosyetesi zaten çok seviyor. Misafirler arasında, tabiî senatör Selâhattin Özgür de vardı. Eski denizaltıcı, 27 Mayıs 1960'dan bu yana politika deryasına dalmış bulunuyor ama, denizcilerle ilgisini kesmiş değil. Donanma Gününde, eski arkadaşlarıyla samimi konuşmalar yapıyor, çok neşeli görünüyordu.

Sosyete alaturkalaşıyor

İstanbul sosyetesinin partilerinde alaturka şarkılar ve oyunlar ağır basıyor. Alaturkadan nefret edenler' bile bu havaya alışıyorlar. Örneğin Reşit Egeli, oldum olası güzel şarkı söyler. Tıp Fakültesi Dekanı Cihat Abaoğlu da alaturkadan çok hoşlanır, sık sık Zeki Müreni dinlemeğe gider, alaturka partilerden büyük zevk alır. Avukat Ekrem Korkutun evinde alaturka partiler verilir. Muhterem Gökmenin, Sahir Kurutluoğlunun alaturka sevgisi. Gülsen Korkutun güzel sesi de sosyetede çok meşhurdur. Ama meselâ, . Şükran (Dümer) in, Hayrullah Kefoğlu ile evlendikten sonra alaturka söylemeğe başlıyacağı hiç kimsenin aklına gelmezdi. Oysa, uzun yıllar Las Vegas'da kalan genç adam, alaturkadan çok hoşlanıyor ve şarkıcılıkta, alaturkacı bankacılarla dekanları yaya bırakıyor. Kocasını çok seven Şükran Kefoğlu da bu şarkıları büyük bir sevgiyle dinliyor.

İstanbul sosyetesinden bir grup da, geçtiğimiz hafta Cumartesi günü Erenköyde Hayret Bakioğlunun partisinde alaturka şarkılarla neşeli bir gece geçirdi. Caddebostan kıyıları, o gece, amatör seslerle çınladı.

Bir unutkanlık

İnci Pirinççioğlu, turizm yolunda hızlı kadınlarımızdan biri. Son Rusya yolculuğu dâ çok ilgi gördü. Yolculuğa katılanlar, şimdi durmadan Sovyet Rusya hikâyeleri anlatıyorlar. Kafilenin iki bekârı, rus kadınlarını yakından tanımak fırsatını da bulmuşlar. Gerçi sağcılıktan vazgeçmemişler ama, pek de, "umacılar diyarı"na gitmiş gibi görünmüyorlar. Geçtiğimiz hafta Kervansarayda düzenlenen bir yemekte çok ilginç hikâyeler anlatıldı. Bazı kimseler, rus mutfağını beğenmemişler; ayrıca, gece hayatının çok sönük olduğunu söylüyorlar. Bu söylentileri gazeteler de aktardılar ama, herhalde, takvimlerde elli yıllık bir değişiklik okluğunu unutuyorlar. Bugünkü Rusyada, Çarlık Rusyasının lüksünü, debdebesini aramak biraz garip. Nitekim, Çarlık Rusyasında da Sovyetler Birliğinin bugünkü imkânları yoktu. Merak gezisini bu gerçeği bilerek yapanların hikâyeleri tabii daha da ilginç. Meselâ, Eklima Akova, Azra İnal, Rezzan Yalman, Sevinç Düşünsel, Süha Mermerci, Fethi Şapçı grupu, gördüğünü de, görmediğini de hiç yadırgamamış.

İnci Pirinççioğlu, turistik geziler yanında turistik klüpleri, tavernaları da ihmal etmiyor. Hattâ, önümüzdeki günlerde İstanbulda yeni bir taverna açmağa hazırlanıyor. ABC ailesi bundan sonra "Truva taverna"da buluşacak ve Kolejliler Derneği de burada bir gece düzenliyecek.

Yunanistan

İkinci perde

Bir süredir Yunanistanda oynanmakta olan dramın ikinci perdesi, pek çok kimsenin şaşkın bakışları arasında, yavaş yavaş açılmaya başlamıştır.

Yunanistandâ, ihtiyar Papandreu tarafından perişan edilen prestijini kurtarmak için bizzat Kral Konstantinin hazırladığı hergün biraz daha belli olan bu oyunun birinci perdesi, Papandreu ve oğlundan kurtulmak amacıyla hazırlanmış 21 Nisan derbesiydi. Fakat Kral, bu büyük oyunun bütün sorumunu üzerine almak yürekliliğini gösteremediği içindir ki, şimdiye kadar sahnenin önünde duranlar hep albaylar juntâsı olmuştur. Bu albaylar sayesinde, zamanında yapılsaydı Papandreuyu iktidara getirecek ve Krala belki de sepet havası, çalacak olan seçimler bilinmiyen bir süre geriye bırakılmış; hoşa gitmeyen Siyâset adamları tutuklanmış; »solcu tanınan görevliler devlet Örgütünden sayıklanmış; üniversite ve basın, Kralın üniversitesi ve basını durumuna getirilmiştir.

Bütün bunlar yapılırken, Kral Konstantin, kuvvetli bir Papandreu iktidârının Yunanistanı bilinmiyen yönlere sürüklemesinden endişe eden batılıların da yardımıyla, kendisini bütün bu olup bitenlerin dışında göstermeyi pek iyi başarmıştır. Hattâ, kendisi olmasa, albaylar juritasını iktidarı hiç kimseye bırakmayacağını, Yunanistanda bir diktatörlük düzeni kuracağını etrafa yayarak, yunan kamuoyu önünde durumunu bile kuvvetlendirmiştir. Bugün Yunanistanda bir seçim yapılacak olsa, iktidara' kim gelirse gelsin, ülkeyi zalimlerin elinden kurtaran adam rolüne çıkan Kralın kılına bile dokunmak artık eskisi kadar kolay olmıyacaktır.

Yavuz hırsızlar

Cimdi Kran Konstantinin oynamak istediği ikinci perde, işte bu zâlimlerden kurtuluş sahnesidir. Fakat ortalıktaki görüntülere bakılır sa bu, Papandreudan kurtuluş kadar . rahat ve çabuk olmıyacaktır Çünkü 21 Nisan darbesini yapan su baylar, yerlerine alabildiğine ısınmışlardır ve kolay kolay koltukla tından ayrılmak niyetinde görünmemektedirler. Yeni Anayasa hazırlığı çok yavaş gitmektedir ve hazırlıklar bu yılın sonuna kadar tamamlansa bile, askerî yönetim, bunu, 1968 sonlarından önce kamuoyuna sunmayı düşünmemektedir. Ordu içinde Krala bağlı, fakat Juntaya karşı olan subayların 'temizlenmesi için geniş çalışmalar yapılmaktadır. Hükümetteki sivil üyeler bilgisizlik ve yavaşlıkla suçlanmakta, bunların yerine Juntaya yakın yüksek rütbeli subaylar getirilerek, bütünbütüne askerî bir kabine kurulmak istenmektedir.

Albaylar juntasından kurtulmakta geciktikçe işin güçleşeceğini anlayan genç Kral, son günlerde bu amaçla yoğun bir çalışma içine girmiş görünüyor. Bunun için de, kendisine bağlılığıyla tanınan iki kişiyi kullanmaktadır. Bunların birincisi. Atmada biri sabah, öteki öğleden sonra yayınlanan iki günlük gazetenin sahibi bir kadındır. Bu kadın -adı Halen Vlakosdur- bu gidişle, juntaya tâ Atlantiğin ötesinden kafa tufan Melina Mercuri'den de meşhur olacağa benzemektedir. Katimerini ve Messimvirini gazetelerinin sahibi Bayan Vlakos zaten ilk günündenberi Junta ile iyi geçinememiş; darbenin ertesinde, basın özgürlüğü geri verilmeden gazete yavınlamıyacağını bildirerek her iki günlüğünün yayınını da durdurmuştur. O zamandanberi her yerde ileri geri konuşmaktan geri durmayan Bayan Vlakosa, hem gazeteci kadının dünya ölçüsündeki ilişkilerinden korkan, hem de günün birinde, başı sıkışınca gazetelerini kendilerinin hizmetine açacağını düşünen askeri yönetim, şimdiye kadar dokunmamıştı. Fakat önceki hafta Torinoda yayınlanan La Stampa gazetesine albayların ne kafasızlığını, ne de bilgisizliğini bırakan bir demeç verince, geçen hafta savcılığa çağrılmış ve hakkında takibat a* çılmıştır. Bayan Vlakosun savcılıktan çıkarken söyledikleri şudur:

"— Göreceğiz bakalım... Eğlence şimdi başlıyor.!"

Bir politikacı eskisi

Kralın Juntaya karşı kullandığı ikinci kişi de, bir politikacı eskisi olan Panayotis Kanellopulostur. Nedense, bugüne kadar tarh bir sessizlik içinde bulunan eski sağcı Başbakan, geçen hafta aşka gelip, yabancı- basın mensuplarına üstüste iki demeç vermiş ve askeri junta kendisini devirdiği sırada Yunanistanda hiçbir olağanüstü durum mevcut olmadığını, bu bakımdan Juntanın ülkeyi siyasal kargaşalıktan ve iktidarın komünistlerin eline geçmesi tehlikesinden kurtardığı iddialarının yersizliğini ileri sürmüştür. Kanellopulosa göre, Yunanistan asıl bugün uçurumun kenarındadır ve Junta bir an önce demokrasiye dönmediği takdirde, herşey mahvolacaktır.

Kralın eski adamlarıyla yeni adamları arasında başlayan çekişme, önümüzdeki günlerde herhalde ilgi çekici gelişmeler gösterecektir.

S İ N E M A

Festivaller

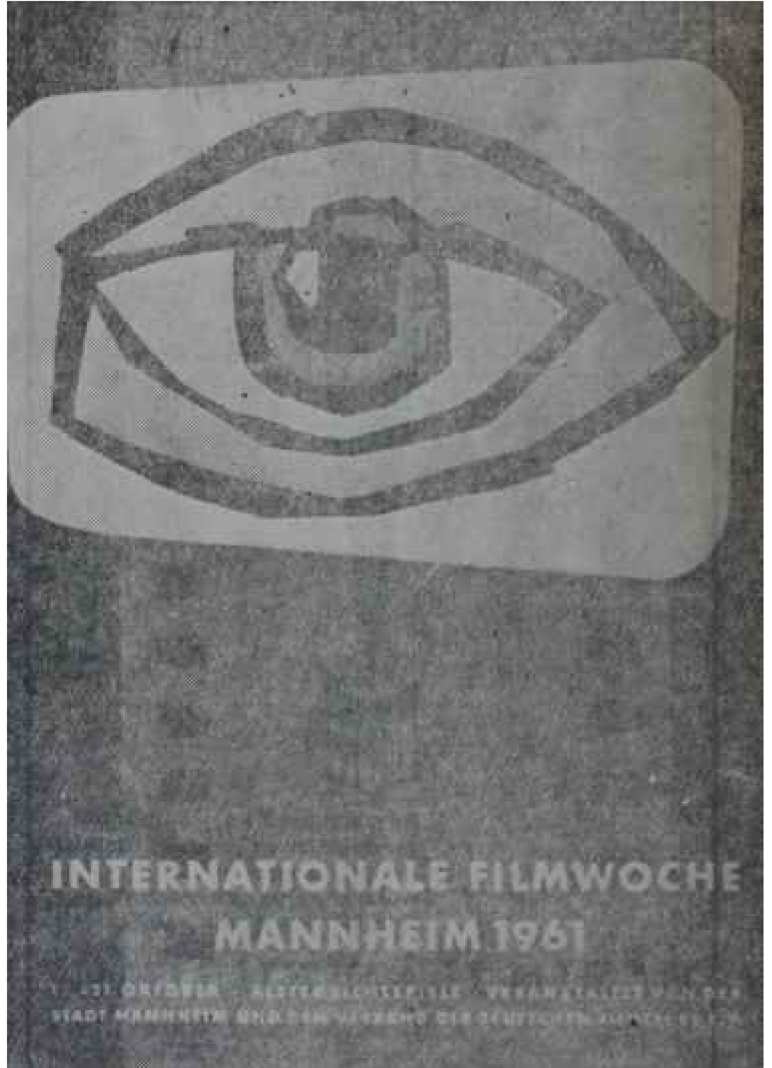
Mannheim 1967

Önümüzdeki hafta başlıyacak olan XVI. Mannheim Uluslararası Film Haftası, Berlin Film Festivali ile aşağı yukarı yaşıttır, ama adı onunki kadar duyulmamıştır. Oysa Mannheim Film Haftası, Uluslararası Berlin Film Festivalinden çok daha kaliteli bir gösteridir. Berlin Festivaline katılan ve ödül alan filmlerle Mannheim'dakine katılanları karşılaştırmak yeter. Üstelik Mannheim Festivalinin çerçevesi daha dar tutulduğu halde... Çünkü, Mannheim'a daha çok, kısa filmler, belge-filmler ve belli bir temayı ele alan filmler katılır. Buna rağmen Mannheim Festivaline katılan filmlerin listeleri incelendiğinde, ödül alan filmler sıralandığında, örneğin "Chronique d'un ete - Bir yazın öyküsü"ne, "L'enclos - Avlu"ya, "Noç - Gece'ye, "The Savage Eye - Vahşi göz"e, "Pather Panchali-Yol şarkısı"na, "O neçem jinem - Bir başka şey"e, "Mourir â Madrid-Madridde ölmek"e... rastlamak mümkündür. Berlin Festivali, geniş bir reklâm kampanyası, zengin bir bütçeyle desteklenerek adini daha çok duyurabilmiştir ama, jüri kararlarının siyasî etkilerle zedelenmesi, Cannes ile Venedik Festivalleri karşısında aşağılık duygusuna kapılma gibi durumlardan başlangıçtanberi kurtulamamıştır. Oyse yalnız bu yıl Mannheim Festivaline gönderilen filmlerin sayası ve bu filmleri gösteren ülkeler bile, bu gösterinin ne kadar rağbet gördüğünü, ne kadar uluslararası bir nitelik taşıdığını ortaya koymaktadır. Bu yıl, Mannheim'ın programında 15 konulu uzun film, 18 uzun belge filmi, 358 kısa film bulunmaktadır Filmler Birleşik Amerikadan Sovyetler Birliğine, İsrailden İsviçreye İrlandadan Hindistana, Macaristan dan Bulgaristan'a kadar değişik ülkelerden gelmektedir. Batı Almanyanın tanımadığı Doğu Almanya bile Mannheim Festivaline 3 filmi katılmaktadır. Batı Almanya 146 Birleşik Amerika 45, Kanada 24, İngiltere 22, Fransa 21, İtalya 20 filinle başta gelen ülkelerdir.

"Zamanımızda insan"

Mannheim Belediyesi ile Alman Sinema Dernekleri Birliğinin düzenledikleri festival, bu yıl, iki uluslararası kuruluşun himayesinden yararlanmak gibi bir üstünlüğe de sahip. Gerçekten de, merkezi Brükselde bulunan "Uluslararası Belge Filmciler Birliği" ile Paristeki "Uluslararası Sanat ve Deneme Sinemaları Konfederasyonu"nun bu yılkı işbirliği, festivalin her zamankinden daha renkli geçmesini sağlıyacaktır.

Mannheim Festivaline gösterilen rağbette, bu festivalin günümüz sorunlarıyla çok yakından, ilgilenmesi yanında, verilen ödüllerin de payı büyüktür, Nitekim, birkaç yıldır olduğu gibi, bu yıl da Mannheim Festivalinin seçtiği tema, zamanımızda insan"dır. Yani Mannheim Festivaline katılmak üzere gönderilen filmler hangi sınıftan olursa olsun - ki bunlar kısa belge filmler, orta ve uzun belge fimler, canlandırma filmleri, konulu kısa filmler, konulu uzun filmler olmak üzere beş sınıfa ayrılmaktadır - yarışmaya katılabilmek için her şeyden önce "zamanımızda insan" temasını işlemeleri gerekmektedir. Nitekim bu yüzden filmler, önce, bu niteliği taşıyıp taşımadıkları tespit edilmek üzere bir "ilk seçme"den geçmektedir. Öte yandan, yukarıda verilen rakam-

Mannheim Festivalinin afişi
Berlini aratmıyor

da insan" temasının günümüz sinemasında ne kadar yaygın bir şekilde işlendiği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Yüklüce ödül

Mannheim Festivaline rağbette, verilen Ödüllerin de payı olduğu yukarda belirtilmişti. Gerçekten de Mannheim'da, Öbür birçok festivalde olduğu gibi, sadece "kuru koruya" bir heykel, madalya, dip - loma verilmemekte, ayrıca, yüklüce bir para da verilmektedir. Örneğin, belge filmcilikte çalışmış yönetmenlerin ilk uzun filmleri kategorisinde yarışan filmlerden en iyisine 10 bin mark ödül verilmektedir. Geri kalan dört kategorinin birincileri de 1500'er mark almaktadırlar. Ayrıca, "en orijinal film"e verilen "Josef von Sternberg ödülü" 200 marklık bir çekle desteklenmektedir.

Bu yıl Mannheim'da bu ödülleri kazanmak için girişilecek yarışmanın epey çekişmeli geçeceği, gön - derilen filmlerden anlaşılmaktadır. Örneğin, belge filmcilikte çalışmış yönetmenlerin ilk uzun filmleri kategorisinde, amerikalı yönetmen Robert Cari Cohens'in "Mondo Hollywood"u, sovyet yönetmen Tolomuş Okeevin "Çocukluğumun göğü" ile Joseliani'nin "Lystopad"ı fransız yönetmen Pierre Koralnik' - in "Anna"sı bunlar arasındadır.. U - zun belge-filmler arasında en çok merakla bekleneni, ünlü fransız yönetmen Alain Resnais'nin bakımı altında, Joris Ivens, Agnes Varda, Jean-Luc Godard, Chris Marker, William Kelin gibi tanınmış sinemacıların elbirliğiyle meydana getirdikleri "Loin du Vietnam - Vietnamdan uzakta" adlı belge filmdir. Claude Jutra'nın elektronik çağındaki modern eğitim malzemesinin insanlar üzerindeki etkisini ele alan "Knowing to Learn - öğrenmesini bilmek" de bu kategorinin ilgi çekici filmlerindendir. Bu kategoride, Birleşik Amerikadan gelen ve çoğu Vietnam meselesiyle Amerikadaki ırk kavgalarını ele alan filmler de ilgi çekicidir. Kısa filmler arasında şimdiden bir tahminde bulunmak bile imkânsızdır. Çünkü, yukarıda da belirtildiği gibi, bu kategoride yarışacak filmlerin sayısı 358'dir. En büyük sürprizlerin *de* burada çıkması kadar tabiî bir şey olamaz.

Yeni Alman sineması

Mannheim'ın âdeti, her yıl, asıl gösterilerin yanısıra bir de anma gösterileri düzenlemekti. Böylelikle, sinema tarihinin eski dönemleri Mannheim'da yeniden dile geliyordu. 'Ama bu yıl, bu bölümde da bir yenilik vardır: Dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Almânyada da yeni bir sinemacılar 'kuşağının yeni bir sinema kurma çabası içinde olduğunu ve bu yoldaki çalışmaların gittikçe arttığını gören festival düzenleyicileri, bu defa gözlerini geriye değil, bugüne çevirmişler ve bir "Yeni Alman Sineması 1967" programı düzenlemişlerdir. Burada uzunlu, kısalı, konulu ve belgeci sinemanın genç alman yönetmenleri eliyle ortaya konan en seçkin örnekleri sunulacaktır.

Nihayet, Mannheim Festivali sırasında her vakit belli bir konu üzerinde düzenlenen açık oturum da bu yıl her zamankinden daha ilgi çekici geçeceğe benzemektedir. Çünkü, çeşitli ülkelerden birçok sinemacı ve uzmanın katılacağı bu yıl ki oturumun konusu, "Sinemada ve televizyonda toplumsal gercek"tir.

S P O R

Futbol

Güldürücü bir anket

Bakanlar Kurulunun erteleme kararını durdurmasıyla İkinci Türkiye Ligi karşılaşmaları yeniden başladı. Bir hafta önce, her çeşit tedbir alınmadıkça ve teminat verilmedikçe İkinci Türkiye Liginin başlatılmıyacağını, bildiren Bakanlar Kurulu sözcüsü Seyfi Öztürk, bir hafta sonra, spor işlerini yürüten Devlet Bakanı Kâmil Ocakın verdiği bilginin ışığında, Bakanlar Kurulunun durumu gözden geçirdiğini ve İkinci Türkiye Liginin başlamasına karar verdiğini açıkladı. Oysa ortada ne bir tedbir vardı, ne de teminat verme. Yalnız ve yalnız, aradan bir haftalık bir süre geçmiş, sinirler yatışmış, Bakanlar Kuruluna "işler yolunda" şeklinde gösterilmişti. Gerçi Kayseri olayının ardından, 38 suçsuz ki ü - bün, İkinci Türkiye Liginin ertelenmesiyle her yönden haksızlıkla karşıkarşıya bırakıldığı, bu bakımdan erteleme kararının bir an önce kaldırılacağı herkes tarafından bilinmekteydi ama, Ankarada yapılan toplantıda olumlu bir sonuç alınmadığı da bir gerçekti.

Kayseri olaylarından sonra ortaya çıkan durumu görüşmek için İkinci ve Üçüncü Türkiye Ligi klüplerinin temsilcileriyle bölge müdürleri Ankaraya çağrılmışlardı. Devlet Bakanı Kâmil Ocakın açtığı bu toplantıda, iki gün süreyle, her konuşmacının ne diyeceğini önceden kestirmemek imkânsızdı. Çünkü, herşeyden önce, toplantıyı düzenleyen spor yetkilileri, hazırlıksız olarak klüp temsilcilerinin ve bölge müdürlerinin karşısına çıkmışlardı. Toplantı öncesi, klüp ve bölgelere ayrı ayrı, ankete benzer yazılar dağıtılmıştı. Bölge müdürleriyle klüp temsilcilerinden, bu sorulara cevap veı - meleri istenildi. Sonuç, bu anketi hazırlayanları bile güldürecek şekildeydi. Çünkü soruların bir tekine bile olumsuz cevap verilmemişti Klüp yöneticileri olsun, bölge müdürleri olsun, yıllardanberi kolları sıvamış, çevrelerinde spor anlayışının en gönüllü yayıcısı olmuşlardı! Örneğin bölge müdürlerine, "Stad.ı ücretsiz seyirci alınmasına göz yumuyor musunuz?", "Bağışlı bilet sattırıyor musunuz?", "Maçlardan Önce gerekli tedbirlere başvuruyu' musunuz?", "Bölgenizde görevli olanlara tarafsızlık aşılıyor musunuz?" "Maç gelirlerini gerektiği şekilde pay ediyor musunuz?" şeklinde sorular sorulmuştu. Bu soruların bir tekine bile hayır denilebilir miydi? Çünkü bir tek "hayır", o bölge müdürünü hem kanunî, hem de idarî yönden sorumluluk altına sokardı.

Klüp temsilcilerine »sorulan sorular da bunların benzeriydi: "Sporda galibiyet gibi yenilginin de önemli olduğunu mensuplarınıza anlatıyor musunuz?", "Konuk takımları karşılıyor musunuz ", "Taraf* tartarınızı konuk takımlar aleyhine kışkırtıyor musunuz?" şeklindeki sorulara klüp temsilcileri, düşünmeğe bile lüzum görmeden cevap vermişlerdi. Bölge müdürleri büyük bir titizlik içinde görev yapıyor, klüp temsilcileri, dünyanın hiçbir yerinde görülmeyecek kadar anlayışla sporcularına, taraftarlarına örnek oluyorlardı! O halde, Kayseri ve Bolu olayları niçin çıkmış - tı?

Asıl görev unutulunca...

t ki gün süreyle bu soruya boş yere cevap alındı. Beden Terbiyesi Genel Müdürü Ulvi Yenal, gerek ilk, gerekse ikinci gün yaptığı konuşmalarda gerçeği gören tek spor sorumlusuydu. Ulvi Yenal, bu sütunlarda sik sık parmak basılan konuya eğilmiş, türk spor toplumunun eğitilmediğini, yurttaşlara sporun gerçek anlamının anlatılmadığını itiraf etmiş ve,

"— Arkadaşlar, futbol adına sahalarda cinayet işleniyor. Biz, türk sporunu yönetenler, bugünedek görevlerimizi yapmamışız, halkımıza sporun ne dernek olduğunu öğretememişiz. Suçlu biziz!" demişti.

Ulvi Yenalin sözleri, böylesine acı günlerin ardından ortaya çıkan kahramanların toplumda ilgi uyandırmak için başvurdukları çarelerden biri olarak kabul edilebilirdi. Oysa Yenal, konuşmasında samimiydi. Beden Terbiyesi örgütü, bugüne kadar görevini yapmamıştı. Beden Terbiyesi örgütü, özellikle profesyonelliğin kabul edilmesi ve birçok spor dalında millî yarışmaların başlamasıyla görevini unutmuş, organizatör kesilmişti. Örneğin, Türkiye Futbol Federasyonunun görevi, futbol liglerini ve kupa yarışmalarını yönetmek, hakem, çalıştırıcı kursları açmak,. Millî Takımı millî yarışmalara hazırlamaktı. Gençliğe futbol bilgisi verilmiş veya verilmemiş, kimin umurundaydı! Halkın futbol yönünden eğitilmesine Federasyon ne karışırdı!

Ulvi Yenal
Gerçeği gören yönetici

Hele son' zamanlarda Türk futbolu bambaşka bir yola sürüklenmiş, Futbol Federasyonu, başarışını "millî maç kazanmak"la, "lig maçları düzenlemek"le ölçmeğe, başlamıştı. Bu, sadece futbol için değil, öbür sporlar için de aynıydı. Beden Terbiyesi örgütü, kendini organizatör sandığı için asıl görevini unutmuş, türk spor toplumu tümüyle yalnız kalmıştı.

Beden Terbiyesi Genel Müdürü Ulvi Yenalin -samimiyetinden şüphe j edilemiyecek- sözlerinin uygulama sahasına konulmasının vakti çoktan gelip geçmiştir. Yetkililer bunu dikkate alıp, bir günü bile geçirmeden kolları sıvamalıdırlar.

Güreş

Federasyondaki anlaşmazlık

Hindistantn başkenti Yeni Delhide yapılacak Dünya Serbest Güreş Şampiyonası için hazırlıkların başladığı şu günlerde Güreş Federasyonundaki anlaşmazlık ve çatışma da dikkati çekmektedir. Yıllardanberi kendisini Türk güreşinin 1 numaralı adamı olarak tanıtmağa çalışan Hasan Bozbey, bu anlaşmazlıkta baş rolü oynamaktadır.

Güreş bilgisi ve tecrübesi bir yana, bugünedek hareketleriyle spor toplumumuzda fazla sevilmeyen, bu yüzden federasyon başkanlığı arzusu hiçbir zaman gerçekleşemeyen Hasan Bozbey, Güreş Federasyonu Başkanı Uskanâ açıkça savaş açmış bulunmaktadır. Bu amaç uğruna herkesin çaba göstermesi normal

karşılanacağına göre, Hasan Bozbey de bu savaşta kendini haklı gösterecek gerekçelere elbette ki sahiptir. Ancak, işin gerçek yönünü bilenler, Hasan Bozbeyin bu oyuna erken girdiğini kabul etmektedirler.

Gerek Romanyadaki Dünya Greko - Romen Güreş Şampiyonası ve gerekse Tunustaki Akdeniz Oyunla rı sırasında patlak veren olaylar, Cihat Uskan ile Hasan Bozbey arasındaki gergin havayı bir anda bugünkü duruma getirmiş, iki güreş yöneticisi arasında mücadele başlamıştır. Hasan Bozbey, Romanya dan ve Tunustan verilen aleyhindeki haberlerde Cihat Uskanın parmağının bulunduğunu kabul etmiş, kolları sıvamıştır. Ama Bozbey, kolları sıvarken, çekişmesini, güreşçilere de sıçratacak şekilde, genişletmeğe çaba göstermiştir. Cihat Uskanın, geçtiğimiz haftanın sonunda yeniden kurduğu Güreş Federasyonunda görev almayı kabul ettiğini bildiren, hattâ ve hattâ ilk görüşmelere katılıp memnuniyetini belirten Hâsan Bozbey, aynı günlün akşamı, bazı gazetelere, ilgi çekici istifalar yazdırtmaktan da kaçınmamış, âdeta Türk güreşinin kurtarıcısı pozunu takınmıştır. Bu arada, yeni kurulan Federasyon henüz Beden Terbiyesi Genel Müdürü tarafından onaylanmadan, daha doğrusu, Federasyona alındığı kendisine bildirilmeden timit Demirağ da Hasan Bozbey gibi istifa ettiğini açıklamıştır. Gazete haberlerini resmi onay ve kendisine yazılmış resmi çağrı kabul eden Ümit Demirağın istifası, Federasyon Başkanınca, en az Bozbeyinki kadar hayret verici olarak gösterilmiştir.

Türk güreşinde Uskan - Bozbey çatışmasının önümüzdeki günlerde bambaşka yöne gireceğini bilenler, güreşin geleceği halamından endişeye düşmektedirler. Birçok kimse, Hasan Bozbeyi, siyasi hayatı için güreşi basamak yapmakla suçlamakta, geçen seçimlerde A.P.'den milletvekili seçilemeyen Hasan Bozbeyin bu defa güreş sayesinde amacına ulaşmağa çalışacağını ileri sürmektedir.

Atletizm

Balkan **oyunları**

Geçtiğimiz haftanın sonunda İstanbulda yapılan XXVI. Balkan Atletizm Oyunları, bu spor dalındaki geriliğimizi bir kere daha ortaya koydu. Gerçi Atletizm Federasyonunun yetkili kişileri, Balkan Oyunları öncesi yaptıkları açıklamalarda, "Bugünün şartlan içinde atletlerimizden fazla birşey beklemiyoruz. Hele, sonuncu gelecek kız atletlerimiz hiç ayıplanmamalıdır" şeklinde konuşmuşlardı. Ama İstanbul Mithatpaşa Stadını dolduran binlerce sporsever, hiç değilse bir İsmail Akçayın, bir Şükrü Sabanın başarısını beklemekteydi. İsmail Akçay olanca gücünü ortaya koymuş, iki bulgar maratoncusu arasında boğulup kalmıştı. Şükrü Saban ise uzun süredir yaptığı hazırlığa rağmen bekleneni verememişti. Aynı şekilde, hazırlıklar sırasında büyük bir form gösteren bir Ertuğrul Oğulbulan ise, genç atletlerin yapabileceği derece ile elenmişti.

"Ne bu perhiz.."

XXVI. Balkan Atletizm Oyunları, Mithatpaşa Stadındaki seyirciler tarafından, her saniye, küçük de olsa, umutla izlendi. Her defasında avuçlar, birinci olacak bir türk atletini alkışlamak için hazırlandı. Fakat ne yazık ki, Mithatpaşa Stadına üç gün süreyle umutla gelenler, staddan üzüntü içinde ayrıldılar. Dört ulusun atletleri arayı öylesine açtılar ki, bunu kapatmayı düşünmek bile imkânsızdı. Kız atletlerimiz ise, daha önceden açıklandığı gibi, hiçbir yarışmada dereceye giremediler ve puan alamadılar. XXVI. Balkan Oyunlan kapanırken, gerçek, gözlerimizin önüne bir kere daha serilmişti: Balkan uluslarıyla bile aramızda büyük bir uçurum vardı!

ARAŞTIRMA

Lenin

Güzeli kirletme isteği

Leninin zulmü hakkında çok söz edildi. Ben onu, yalan ve iftiraya karşı savunmak gibi gülünç bir duruma düşmek istemem. Politikada, yalan ve iftiranın, rakibi ezmek için meşru bir mücadele metodu sayıldığını iyi bilirim. Bütün büyük adamlar içinde, çamur atılmamış tek bir insan bulabileceğinizi sanmıyorum. Bu, herkesçe bilinen bir gerçektir. İnsanlar, kendilerinden üstün buldukları kimseleri kendi seviyelerine düşürme eğiliminde oldukları gibi, bununla da, yetinmeyip, onları kendi yarattıkları ve "gündelik hayat" dedikleri bu yapışkan ve zehirli çamura sıvamaktan âdeta zevk alırlar.

Şu olayı daima nefretle hatırla - mışımdır: 1919'da Petersburgda toplanan "Köy Yoksulları Kongresi"-ne Rusyanın kuzeyinden binlerce köylü gelmiş ve bunlardan birkaç yüzü' de Kışlık Sarayda misafir edilmişti. Kongre bitip de misafirler gidince görüldü ki, köylüler Sarayın bütün banyolarını hela gibi kullanmakla kalmamışlar, ayrıca Sevr, Saksonya ve doğudan gelme, çok değerli vazoları da lâzımlık haline getirmişlerdi. Oysa ki ortada, böyle yapmalarını gerektiren bir durum yoktu. Çünkü, Sarayın helaları mükemmeldi ve kanalizasyonu iyi çalışıyordu. Hayır, bu, vandalizmden, güzel şeyleri tahrip etme, kirletme eğiliminden başka birşey değildi. Her iki ihtilâl sırasında ve savaşta ben, bu karanlık ve kinci yakıp yıkma, güzeli kirletme ye bozma eğilimini yüzlerce defa görmüş tüm.

Fakat, bu kongrede bir kere daha gördüğüm bu iğrenç hareketin . üzerinde duruşumda, benim, köylüye karşı şüpheciliğimin rol oynadığının sanılmasını da istemem. Biliyorum ki, güzeli kirletme isteği marazı bir istektir ve ben, bunun bazı aydınlarda da bulunduğunu bilenlerdenim. Örneğin, kendileri artık yurt dışında yaşadıkları için, Rusyada hiçbir iyi şey kalmadığını düşünen göçmen rusları buna Örnek olarak vermek isterim.

Müstesna bir güzelliğe sahip olan şeyleri tahrip etme isteği, bu, vahşi istek, alelâdeliklerin üstüne çıkmış bir. insanı her ne pahasına olursa olsun küçültme isteğiyle ayni kaynaktan gelmektedir. Üstün olan herşey, insanları istedikleri gibi yaşayabilmekten alıkoyar. Eğer inşamlar, bazı şeylere yönelme yeteneğine kavuşmuş durumda iseler bu, sosyal alışkanlıklarında temelden bir değişikliğe değil, sadece bunların genişlemesine doğru bir yönelmedir. Değişiklik denemelerine çoğunluğun tepkisi ve verdiği cevap ise şudur: "Aman, bizi alıştığımız şekilde yaşamaktan alıkoymağa kalkmayınız!"

Vladimir Lenin, kendisinden önce hiçbir kimsenin yapamadığı işi yapan, insanları alıştıkları hayatı devam ettirmek inadından vazgeçirmesini bilmiş olan insandır. Bu bakımdan onun, halkta kin mi, yoksa sevgi mi uyandırdığını bilemiyorum. Yalnız şunu söyliyebilirim ki, uyandırdığı kin, iğrenç bir şekilde etrafa yayılmakta ve bu kinin karanlık lekeleri, veba gibi, heryerde, canlı bir şekilde parıldamaktadır. Buna karşılık, öyle sanıyorum ki Lenine karşı duyulan sevgi ve hayranlık, daha çok, bütün umutlarını yitirmiş, acı çeken insanların uzaktaki kurtarıcıya duydukları, oldukça müphem bir sevgidir. Bu, daha çok, mucize bekleyenlerin sevgisidir. Bazılarının çıkar endişesinden, bazılarının ise büyük budalalığı yüzünden birtürlü harekete geçip, ye ni düzene gücünden hiçbir şey katmayan bir sevgi...

Lenin zalim miydi?

İhtilâl taktiği ve ihtilâlcilerin tutumu üzerine Leninle sık sık konuştuğumuz olurdu. O, sözlerime sinirlenir ve bana kızgınlıkla cevap verirdi:

"— Peki, ya sizin istediğiniz nedir? Böylesine vahşi bir mücadelede insan ne dereceye kadar yumuşak kalabilir? Bu mücadelede iyi kalpliliğe, cömertçe duygulara yer bulmak mümkün mü? Avrupa bugün bizi her yandan kuşatmış durumdadır. Avrupa proletaryasının her türlü yardımından yoksunuz. Karşı ihtilâl, bütün vahşetiyie üzerimize saldırmıştır. Birtakım ahlâkî endişelerle kollarımızı kavuşturup oturacak mıyız? Karşı koymak, direnmek, döğüşmek görevimiz, hakkımız değil mi? Hayır, müsaade et de, bu kadar budala olmıyalım! Biz, ne istediğimizi pekâlâ biliyoruz ve bunu bizden başka kimsenin yapabileceğine de inanmıyoruz. Eğer ben aksini düşünebilseydim, burada bit dakika kalır mıydım sanıyorsun?"

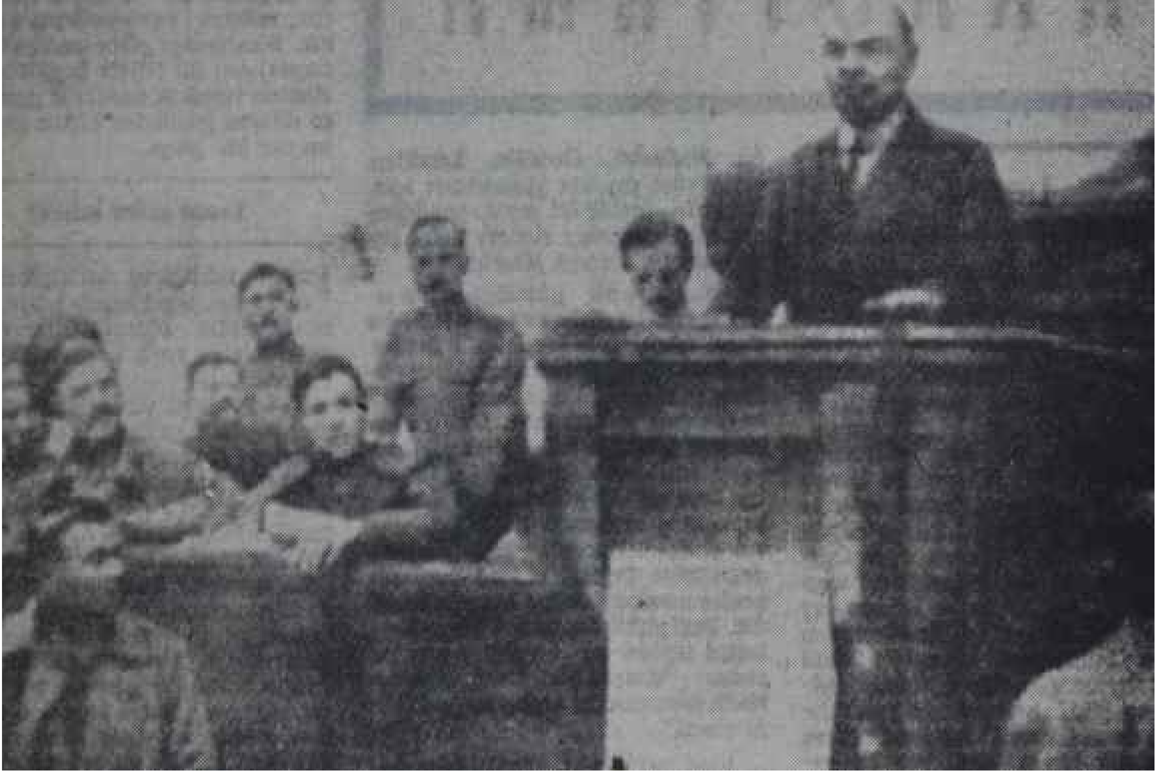
Başka birgün, aramızda geçen şiddetli bu tartışmadan sonra ise bana şöyle bir soru yöneltti:

"— Bir meydan, savaşında, düşmana indirilen darbelerin hangi hadde kadar gerekli, hangi hadde

Maksim Gorki anlatıyor!

Lenin, 21 Ocak 1924de ölmüştür. Büyük bir ihtilâli gerçekleştirmiş ve hiç de hareketti olmıyan, "geniş rus ovasında tembel tembel uyuyan" bir halta, yepyeni bir sosyal düzen için harekete geçirme savaşma girmiş bir insanın ölümü, elbette ki, dünyada büyük yankılar uyandıracaktı. Nitekim uyandırmıştır da... Arkasında yoğun bir kin ve sevgi ortamı bırakarak ölen Lenin hakkında, o günden bugüne» çok söz edilmiştir. Maksim Gorki de Lenini anlatanlardan biridir. Ancak o, birçok yazara göre farklı durumdadır. Çünkü Gorki, İhtilâli Leninle birlikte yaşamış Ur kimsedir. Söze "Vladimir Lenin öldü" diye başlıyan Gorki, Lenini çeşitli yönleriyle verdikten sonra, "zafer, insanlığın temel ilkesi olan iyilik ve adaletindir" cümlesiyle bitirmektedir.

Gorkinin, Leninin ölümü üzerine yazdığı anılar bu sayıda bitmektedir. AKİS, okuyucularına önce Bolşevik İhtilalini, sonra o ihtilâlin konusunu teşkil eden rus köylüsünü ve nihayet o ihtilâlin liderini, - hem de ünlü bir kalemden - tanıtmakla, önem-11 bir boşluğu doldurmuş olduğu kanısındadır.

Lenin, Torid Sarayında, meşhur "Nisan Tezi'ni okuyor. O, zaman zaman yaptığı bu çıkışlarla İhtilâle yön vermiş halka, İhtilâlin amacını anlatmağa çalışmıştır.

kadar gereksiz olduğunu neyle, ölçersin?".

Ben,bu çok sade soruyu ancak lirik bir şekilde cevaplandırabildim. Herhalde, başka türlü bir cevap da veremezdim.

Onu, çeşitli işler için durmadan tedirgin; ediyordum. Bazı kim sele; lehine aracılık edişim, öyle sanıyorum ki, Leninde bana karşı küçüm semeye varan bir acıma duygusu uyandırıyordu. Zaman zaman bana,

"— Kuzum, sen, saçma - sapan işlerle uğraştığının farkında değil misin?" diye çattığı olmuştur.

Fakat ben, yapılması gerekli sandığım şeyi yaptığım inananaydım. Proletaryanın düşmanlarıyla mücadele halindeki bir adamın öfkeli ve kızgın bakışları beni hiçbir şekilde rahatsız etmiyordu. O, başını kederli kederli sallıyor ve,

"— Kendini arkadaşların ve işçilerin yanında boşuboşuna lekeliyorsun" diyordu.

Ben 'ise ona, arkadaşların ve işçilerin sürekli bir sinirlilik ve heyecan içinde bulunduklarını, söylüyor; bunun ise onları, değerli insanların hayatları ve özgürlükleriyle oynama konuşunda, çoğu zaman, basitliğe ittiğini anlatmağa, çalışıyordum. Ayrıca bunun, ihtilâlin temiz ve güç eserini zulümlerle lekelemekten, bu namuslu dâvayı tahrip etmekken başka bir işe yaramadığını, birçok değerli insanı da uzaklaştırmak suretiyle İhtilâle zararlı olduğunu belirtmek istiyordum.

Ben, bu yüzden işçi dâvasına ihanet eden birçok aydının durumunu örnek olarak gösterirken o. şüpheci bir edayla "hımm.. hımm..' diye mırıldanıyor ve,

"—Lâf aramızda; onlar, dâvaya, daha çok korkaklıklarından, hayal kırıklığına uğrama kaygusundan, sevdikleri ve inandıkları teorinin pratikle temastan zedeleneceği, almaçtan uzaklaşacağı gibi bir düşünceden ötürü ihanet etmektedirler.

Fakat bu, bizi asla korkutmaz! Çünkü teori ve pratik, bizini için yalnızca bir çalışma aracıdır" diyordu.

Fakat bütün bunlara rağmen iliçin, benim herhangi bir isteğimi geri çevirdiğini hatırlamıyorum. Eğer bu isteklerim her zaman olumlu bir sonuca ulaşmıyorsa, kaballar, hiç şüphe yok ki, onda değildi. Kabahat, rus bürokrasisinin o her zamanki ağır işleyişindeydi. Bazan da, başkalarının hayatını kurtarmak ve acılarını hafifletmek istemeyen kütü kalpli kimselerin araya girmesi işi bozuyordu. İntikam ve hainlik de çoğu zaman hareketsizlikten ileri gelir. Tabii, başkalarının acı çekmesi için sürekli bir arzu duyan ruh hastası, aşağılık birtakım adamlar da yeryüzünden hiçbir zaman eksik olmamışlardır.

Hayır! O, zalim değildi.

Leninin, kendine düşman bildiği kimselere yardım etmek için gösterdiği telâşa ve böylelerinin ge-

leceklerriyle ilgilenmesine, huzurlarını sağlama konusundaki kaygusuna çoğu zaman tanık olmuş, hayretler içinde kalmışımdır. Örneğin, ölüme mahkûm edilme durumunda olan bir bilim adamı kimyager general için kendisiyle konuştuğum zaman, anlattıklarımı dikkatle dinledikten sonra,

"— Yani size göre, bu kimyager general, çocuklarının, kendi lâboratuvarına silâh sakladığından habersizdi, öyle mi? Tuhaf şey!.. Filânca arkadaş, bu meseleyi bir araştırsın. Çünkü bu arkadaşın, ger-

Molotov, Lenin ve Stalin. İhtilâlin üç ası, Pravdanın idarehanesinde, gazeteyi inceliyorlar. Pravdanın, İhtilâl tarihinde önemli bir yeri vardır.

Lenin ve Voroşilof, Mart 1919'da toplanan X. Parti Kongresinde, delegeler arasında görülmektedir.

ceği aydınlatma konusunda, hayret edilecek bir seziş kabiliyeti var" dedi.

Birkaç gün sonra bana, Petrogradа telefon etti:

"— Senin generali serbest bırakacağız. Hattâ şu anda serbest olduğunu sanıyorum. Bundan böyle ne yapmak istediğini biliyor musun?"

"— Homo-emülziyon üzerinde çalışacak.." dedim.

"— Hımm.. tamam. Bir antiseptik... Pekâlâ, o, antiseptiğini hazırdasın. Neye ihtiyacı bulunduğuna bana söyleyin."

Ve bir insanı kurtarmış olmanın mahcup sevincini gizlemek için işi şakaya boğuverdi.

Birkaç gün sonra bana tekrar soruyordu:

"— Pekâlâ, **ya** senin general, o ne âlemde?"

Başka birgün, özellikle güç bir isteğim üzerinde konuşurken,

"— Demek, sen bu adamlara kefil olacaksın ha? Fakat bunları, başlarına herhangi birşey gelmiyecek şekilde yerleştirmek gerekiyor. Bunu nasıl yapabiliriz? Onları nerede oturtabiliriz? Bu, kolay bir iş değil!"

İki gün sonra, fazlaca tanımadığı bazı kimselerin önünde, düşünceli bir tavırla soruyordu:

"— O dört kişi için gereken tedbir alındı mı? Bu formaliteler bizi bitiriyor!"

Bu dört kişiyi kurtarmak mümkün olmadı. Biz onları kurtarmağa çalışırken, idam kararını alelacele infaz edivermişler. Bu acele idam, Lenini öfkeden deliye döndürmüş, Bunu ben, sonradan öğrendim.

"Tarih, merhametsiz bir anadır!"

1919'da, Petersburgun halk mutfaklarından birine gelen bir kadın, âdeta emir verircesine,

"— Ben, Prenses N.'yim. Köpeklerim için bana kemik verini" demişti.

Anlattıklarına göre, açlığa ve hakarete daha fazla tahammül edemiyen bu kadın, kendini Nevaya atmağa karar vermişti. Fakat, sahiplerinin bu karanlık niyetini sezen dört köpeği, onu izlemişler ve tam kendini nehre atacağı sırada telâşlı telâşlı havlıyarak, onu intihardan vazgeçirmişlerdi.

Ben bu hikâyeyi Lenine anlatınca o, beni alttan yukarı süzdü, gözlerini kırptı. Nihayet, gözlerini iyice kapattı ve yüzünü buruşturarak,

"— Bu, uydurma bir hikâye. Fakat, iyi uydurulmuş bir hikâye.. İhtilâlin küçük bir şakası..." dedi.

Sustu. Sonra kalktı, masasının üzerindeki bazı kâğıtları karıştırarak devam ettir

"— Evet, bu insanlar gerçekten çetin bir imtihan geçirdiler. Tarih, merhametsiz bir anadır. Hiçbir şey, onu, misliyle mukabeleden vazgeçiremez. Sözkonusu ettiğimiz kimselerin acı çektikleri bir gerçektir. Kimse bunun üzerinde tartışamaz. Aklı başında herkes bilir ki, bu insanlar köklerinden koparılmışlardır ve bundan böyle hiçbir yerde tutunamıyacaklardır. Bunların Avrupaya nakillerine gelince, bu da onlar için tatminkâr olmıyacaktır. Ne dersin?"

"— Ben de öyle sanıyorum.."

"— Şu halde, bunlar ya bize katılacaklar, ya da yeniden bir karşı koyma teşebbüsü için uğraşacaklar.."

Kendisine, onlara gerçekten acıyıp acımadığını, bunun sadece bir üzüntüden ibaret olup olmadığını sordum.

"— Zeki olanlarına acıyorum" diye cevap verdi. "Biz, kabiliyetli, fakat tembel bir milletiz. Zeki bir rus gördün mü bil ki bu, ya bir yahudidir, ya da damarlarında yahudi kanı taşıyan bir kimsedir."

Ve bir ara, sınıfsal psikolojilerini yenerek bolşeviklerle çalışan bazı arkadaşlarım hatırladı ve bana onlardan, tarif edilmez bir şefkat ve sevgiyle söz etti.

9 Ağustos 1921'de, bir hayli hasta ve yorgun olduğu halde, bana yazdığı mektupta şöyle diyordu:

"Mektubunu Kameneve verdim. O derece yorgunum ki, hiçbir şey yapamıyorum. Ve sen, sen de kan tükürüyorsun da, hâlâ bir yere gitmiyorsun ha? Seni temin ederim ki, bu ne mantık!, ne de doğru bir harekettir. Avrupada, iyi bir sanatoryumda hem tedavi görür iyileşirsin, hem de şimdikinin üç katı bir güçte çalışabilirsin. Bana inan! Bizde henüz, yeterli tedavi aracı yok. Sadece karışıklık ve boş didinme var. Mutlaka gitmelisin iyileşeceğin muhakkaktır. Kalmakta ısrar etme!

Senin
Lenin"

Benini, Rusyadan ayrılmam için, garip bir inatla, bir yıldan fazla ısrar gösterdi. Onun, bu kadar çok iş arasında, bir yerlerde istirahata muhtaç Dirinin bulunduğunu hatırlamasına, onunla ilgilenmesine hayret ettim.

Kimbilir, daha kaç kişiye böyle mektuplar yazmıştır!

Lenin ve arkadaşları

Onun, arkadaşlarına karşı vefakârlığından, onların en küçük üzüntü ve endişelerini sezmekteki kabiliyetinden, ilgi ve ihtimamından sözetmiştim. Fakat onun bu davranışında, işini bilir bir efendinin, dürüst ve çalışkan hizmetçilerine kavsi gösterdiği çıkarcı ilginin zerresini bulmak mümkün değildi. Hayır, bu, gerçek bir arkadaşlığın içten gelen şefkatli ilgisi, eşit kimseler arasında görülebilecek cinsten bir sevgiydi. Vladimir Lenin ile partisindeki insanların en takdire değerleri arasında bir karşılaştırma imkânı bulunabileceğini söylemek benim için gerçekten güçtür. Fakat o, bunu bilmez görünür, daha doğrusu, bilmezlikten gelirdi. Yargıların da kesindi, insanlarla ilişkilerinde taviz tanımazdı. Tartışmalarda iz zetinefis filân düşünmez, karşısındakilerle merhametsizce alay eder, hattâ onları şiddetle yererdi. Bütün bunlar doğrudur.

Fakat, bir gece önce tartışıp met ettiği, hırpaladığı, bağırıp çağırdığı kimselerin herhangi bir kabiliyetleri, yeterlilikleri ve sağlam ahlâkları karşısında ne kadar samimî övgülerde bulunduğunu ben, bizzat görmüşümdür. Bunların, 1918 - 1921 arasında, her partiye ve her memlekete mensup casuslarla dolu, savaşın yıprattığı bir memlekette, bitkin bir vücutta beliren irinli çıbanlar gibi kaynaşan komploların o cehennem! şartları içindeki çetin ve azimli çalışmalarından daima takdirle sözettiğine pek çok defa tanık oldum. Bu arkadaşlar, çok' kötü şartlar altında, az yiyerek, sürekli. bir telâş içinde, durmadan çalışıyorlardı.

Fakat, şartların kötülüğüne, iç savaşın kanlı fırtınasıyla temellerine kadar sarsılmış bulunan bu hayatın güçlüklerine ve endişelerine karşı o, büyük bir direnme gücüne sahipti. M. F. Andreevadan duydum: Lenin, kendisiyle konuşurken ağzından, o da tek bir defa, şikâyete benzer birşey kaçırmış, "Ne yapalım canım, mücadele etmemiz gerekiyor. Bu, çaresizdir. Istırap çekiyoruz, evet. Siz benim ıstırap çekmediğimi mi sanıyorsunuz? Hem de nasıl! X'e baksanıza, suratından düşen bin parça oluyor. Fakat, yapacak birşey yok. Kazanalım da, ıstırap pahasına kazanalım" demişti.

Ben şahsen, onun ağzından, yalnızca bir defa, bir pişmanlık sözü duymuşumdur:

"— Ne yazık ki Martov bizimle birlikte değil. Evet, çok yazık" dîye hayıflanmış ve eklemişti:

"— Çok mert, dikkate değer bir arkadaş.."

Martovun -Martov, Menşevik Partisi lideridir-, nerede çıktığını

Yukardaki resim, Vladimir Lenini, ölümünden kısa bir süre önce, döner sandalyesinde göstermektedir. 1918'de aldığı kurşun yarası, altı yıl içinde onu iyice sarsmış ve ölüme yaklaştırmıştır.

İhtilâlin lideri Vladimir Lenin, 1924'de ölüm döşeğinde, karısının, kızkardeşinin ve dostlarının arasında. 1 numarayla işaretlenmiş olan kadın, Leninln karısı Krupskaya, 2 numaralı ise kızkardeşidir.

şimdi hatırlayamadığım, "Rusyada yalnızca iki komünist vardır: Lenin ve Kollontai" sözlerini okuduğu zaman nasıl sevinçli ve uzun bir kahkaha attığı hiç gözlerimin önünden gitmiyor.

Uzun uzun güldükten sonra da içini çekerek şöyle demişti:

"— Ne zekâ, yârabbim!"

Bir iktisatçı arkadaşını bürosunun kapısına kadar geçirdikten sonra bana dönerek, gerçek bir saygı Ve hayretle,

"— Bunu çoktandır tanırsın. Emin ol ki, herhangi bir Avrupa ülkesinde başbakan olmağa lâyık bir adam" demişti.

Sonra, ellerini oğuşturarak ve gülerek eklemişti:

"— Avrupa, kabiliyetli adam bakımından bizden daha yoksuldur."

O, arkadaşlarını överdi

Birgün kendisine, eski bir topçu olan bir bolşevik tarafından, atışları düzenlemek amacıyla icadedilmiş bir âleti görmek üzere topçu birlikleri merkezine gitmeyi teklif etmiştim.

"— Ben birşey anlamam ki" diye itiraz etmişti.

Buna rağmen gittik. Loş bir odada, üzerine âletin konulduğu büyük bir masanın etrafına, saçları kırarmış, bıyıklı, suratlarından azamet akan, bir düzine general toplanmıştı. Bunların arasında, Leninin sivil silueti âdeta silinmiş, yok olmuştu. "Mücid arkadaş, âletin yapılışını ve işleyişini anlattı. Lenin, kendisini bir - iki dakika, "hımm.. hımm" diyerek dinledi ve sonra, eski topçuyu, sanki politika üzerinde sorguya çeker gibi, kolaylıkla soru yağmuruna tuttu:

"— Nişanı sağlayan mekanizmanın ikili fonksiyonunu nasıl aynı zamanda elde ettiniz?"

Ardından ekledi:

"— Acaba, âleti kundak kısmına otomatik şekilde bağlamak mümkün değil miydi?"

Atış alanının büyüklüğüne ve başka hususlara dair sorular soruyor, âletin mucidi ile generaller, kendisini hararetle cevaplandırıyorlardı.

Ertesi gün, mûcid arkadaş şöyle diyordu:

"— Generallere, sizin bir arkadaşla geleceğinizi söylemiştim, fakat' bunun kim olduğunu bilmiyorlardı. İliçi tanımadılar. Herhalde, onun buraya böyle gürültüsüz patırdısız, merasimsiz, muhafızsız gelebileceğini akıllarının kıyısın-

dan geçiniliyorlardı. Bana, kendisinin bir teknisyen mi, yoksa bir profesör mü olduğunu sordular. Lenin olduğunu söyleyince müthiş şaşırdılar. Bana inanmadılar. Ne? Nasıl? İmkânsız! iyi ama, bizim tekniği nereden biliyor? İşin ustası gibi sorular soruyordu. İnanılacak şey değil doğrusu! dediler. Öyle sanıyorum ki, herşeye rağmen bunlar, gelenin Lenin olduğuna inanmamışlardı."

Lenine gelince, topçu merkezinden dönerken, heyecanlı bir şekilde: gülüyor ve mucidi için:

"— Görüyor musun, insan, bir kimse hakkındaki tahminlerinde nasıl yanılabiliyor! Ben onun ihtiyar ve namuslu bir arkadaş olduğunu biliyordum ama, doğrusu, böylesine becerikli, harikulade bir adanı olabileceğini sanmıyordum. Aşkolsun! Ya generaller? Aletin pratik faydaları üzerinde tereddüt ettiğimi görünce bana nasıl içerlediler, değil mi? Oysa, mahsus öyle yaptım. Onların, bu mükemmel sistem hakkında ne düşündüklerini öğrenmek istiyordum" diyordu.

Kahkahayla gülerek sordu:

"— P.'nin başka icadları da var, diyorsunuz. Onlar nedir? Bu adam, artık başka hiçbir şeyle uğraşmasın. Ah, bütün teknisyenlere ideal çalışma şartları sağlıyabilseydik... O zaman, yirmi yılda Rusya, dünyaya öncülük ederdi.."

"Zafer, iyilik ve adaletindir!"

Evet, ben onun, arkadaşlarını övdüğüne çok zaman tanık oldum. Hattâ şahsen sevmediği kimselerin bile çalışmalarını över, haklarını teslim ederdi.

Bunlardan biri hakkında söylediği takdirkâr sözler karşısında hayret etmiştim. Bu lütufkâr sözlerin çoklarınca yadırganacağını söyledim.

"— Evet, evet, biliyorum" dedi. "Benim onunla olan ilişkilerim hakkında gerçekten yalan yanlış şeyler söyleniyor. Özellikle de Troçki ile benim hakkımda..."

Eliyle masaya vurarak bağırdı:

"— Bir yıl gibi kısa bir zaman içinde, hemen hemen örnek diyebileceğimiz bir ordu meydana getirebilen ve ayrıca da, askeri uzmanların saygısını kazanabilen bir başka adam daha gösterebilirler mi bana? Böyle bir adamımız var bizimi Herşeyimiz var. Görecekler, mucizeler yaratacağız!"

Lenin, insanları genellikle severdi. Hem de onları, ferağatla sev mesini bilirdi. Onun sevgisi, kin dumanlarının arasından ilerilere, uzaklara bakan bir sevgiydi. O, tepeden tırnağa kadar rustu. Onda, Vasili Şuskinin zeki kurnazlığı, Protopop Avakumun demirden iradesi ye Büyük Petronun bir ihtilâlci için şart olan sağlamlığı vardı. Uzun zaman Rusyadan uzakta yaşamış; uzaktan daha renkli, daha cazip görünen memleketini dikkatle gözlemişti. Rus halkının yaradılıştan sahip olduğu gücü, ağır ve muhteşem tarihi içinde henüz iyi uyanamamış pek sönük şekilde ifade edilmiş müstesna yeteneklerini çok iyi değerlendirmişti. O tarih ki, fantastik rus hayatının loş temeli üstünde, heryerde, yıldızlar halinde parlar.

Vladimir Lenin, Rusyayı uyandırdı, Rusya artık uyumıyacaktır.

nan kin, yalan ve iftira bulutu hâlâ yoğunluğunu koruyorsa, bunun hiçbir önemi yoktur. Leninin, bunamış dünyanın boğucu karanlıkları üzerine tuttuğu meşalenin ışığını yok edecek güç, yeryüzünde mevcut değildir. Dünyada, onun kadar, ebedî hatıraya hak kazanmış bir kimsenin bulunduğunu sanmıyorum.

Vladimir Lenin öldü. Fakat onun kafasının ve iradesinin mirasçıları yaşıyorlar.

Son ve kesin zafer daima, insanlığın ana ilkeleri olan iyilik ye adaletindir. Bu, bundan sonra da böyle olacaktır.

S O N

Bu resim, Lenininin Mart 1919'daki durumunu tespit etmektedir. Bu sakin duruşun ne anlam taşıdığım bilmek için, onu Gorki kadar yakından tanımak gerekir

O, rus işçisini, kendine özgü bir şefkatle severdi. Avrupa prolerar-yasından sözettiği ve onda, Karl Kautskinin, rus köylüsü hakkında yazdığı broşürde açık olarak belirttiği meziyetlerin bulunmadığını söylediği zaman, insan bunu daha iyi anlıyor.

Vladimir Leninin ölümüyle dünya, bir büyük, bir gerçek insanım kaybettir. Bu ölüm, onu tanıyanları yüreklerinden vurdu. Fakat ölümün kara yüzü, onun, dünya işçilerinin liderinin değerim dünyaya çok daha iyi tanıttı.

Eğer onun adı etrafında topla-

Herkesin elindeki
Herkesin dilindeki

kitap

İSMET PAŞAYLA 10 YIL

Metin TOKER

3. cildi çıktı

1960 - 1961 YILLARI

Dördüncü baskısı yapılan 1. ve 2. ciltlerden mahdut miktarda mevcuttur.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Genel dağıtım : Hürriyet Dağıtım A. Ş.
İstanbul dağıtım : Ünverdi Yayınevi